ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

Шаҳар ижтимоий-сиёсий газетаси

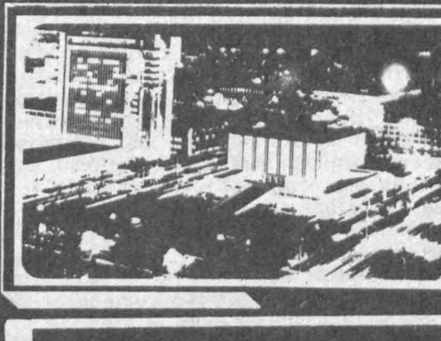

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган

№ 69 (8.804) ◆ 1996 йил ◆ 12 июнь, чоршанба ◆ Сотувда эркин нархда

МИЛЛИЙ ХАВФСИЗЛИК КЕНГАШИНИНГ МАЖЛИСИ

СУРАТДА: мажлис пайти. А.Тўраев олган сурат.

Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов раислигида 1996 йил 10 июнь куни республика Миллий хавфсизлик кенгашининг навбатдаги мажлиси бўлди.

Кенгаш мажлисида Ўзбекистоннинг транспорт-коммуникация воситалари орқали жаҳон денгиз йўлларига чиқишини таъминлаш, «Тинчлик йўлида ҳамкорлик» дастури доирасида АҚШ ҳудудида ўтказиладиган «Кооператив оспрей-96» машқларида иштирок этиш ҳақидаги, шунингдек кенгашнинг миллий хавфсизликни таъминлаш борасидаги фаолияти билан боғлиқ бошқа масалалар кўриб чиқилди.

Муҳокама қилинган масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

(ЎзА)

ПРЕЗИДЕНТНИНГ ҚАШҚАДАРЁГА САФАРИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов 11 июнь куни Қашқадарё вилоятида бўлди

Давлатимиз раҳбари вилоят меҳнаткашларининг ҳаёти, бу ерда амалга оширилаётган иқтисодий ислоҳотлар жараёни билан яқиндан танишди. Мамлакатимизнинг йирик вилоятларидан бўлмиш Қашқадарё бўйлаб сафари чоғида Президент Ғузор, Қамаши, Чироқчи, Яккабоғ, Шаҳрисабз ва Китоб туманларидаги бир қанча жамоа хўжаликларида деҳқонлар, мутахассис ходимлар, раҳбарлар билан учрашиб, пахтачилик, ғаллачилик, пиллачилик соҳаларидаги мавжуд вазият, ечимини кутаётган турли муаммолар юзасидан фикр алмашди.

Вилоятнинг шаҳар ва қишлоқларидаги учрашувларда юртбошимиз оддий меҳнаткашлар, оқсоқоллар ва ёшлар билан мулоқотда бўлди, уларни қизиқтирган кўплаб саволларга жавоб қайтарди.

Шунингдек, Ислом Каримов Шаҳрисабз шаҳридаги Оқсарой майдонида Амир Темурнинг 660 йиллик юбилейи муносабати билан қад кўтараётган соҳибқирон ҳайкали ва ёдгорлик мажмуи қурилишини кўздан кечирди.Қарши шаҳрида марказий футбол стадиони ва бошқа янги спорт иншоотлари билан танишди, шаҳар бозорида бўлди.

Президентнинг Қашқадарё вилоятига сафари чоғида Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари Исмоил Жўрабеков, Қашқадарё вилояти ҳокими Озод Пармонов унга ҳамроҳлик қилди.

Шу куни кечқурун Президент Ислом Каримов Тошкентга қайтиб келди.

(ЎзА).

Пойтахтнинг ноёб қурилишларида

ЎН БЕШ ҚАВАТЛИ МЕҲМОНХОНА

Шаҳримизнинг марказий қисми ўз қиёфасини кўз ўнгимизда ўзгартириб бормоқда. Тарихий аҳамиятга эга бўлган бинолар эса ўта эҳтиёткорлик билан таъмирланмоқда. Улар ёнида эса замонавий ва миллий хусусиятлар сингдирилган янги бинолар қад ростламоқда. Шаҳарнинг марказий қисми ўзига хос миллий ва замонавий меъморчиликнинг энг сўнгги ютуқлари мужассамлашган мажмуага айланмоқда.

Яқин кунларда Алишер Навоий, Амир Темур ва Ҳамид Сулаймонов кўчалари кесишган ерда халқаро андозаларга тўла жавоб берадиган, нафақат юртдошларимиз,балки турли мамлакатлардан ташриф буюрувчи тадбиркорлар ва сайёҳлар учун қулай бўлган янги, тўрт юлдузли меҳмонхона қурилиши назарда тутилган. Ҳозирда ажратилган майдонда тайёргарлик ишлари бошланган.

Илгари маълум қилганимиздек, мазкур меҳмонхонанинг лойиҳа ва қурилиш ишлари бўйича бош пудратчи — Франциянинг жаҳонга машҳур «Буиг» компаниясидир.

Шу йилнинг апрель ойида Тошкент шаҳар ҳокими Козим Тўлаганов Парижда бўлиб, «Буиг» компаниясининг қурилиш бўлими бош директори билан ҳамкорликда Ўзбекистон пойтахтида халқаро талабларга жавоб берувчи меҳмонхона қуриш тўғрисида келишиб олишган эди. «Тошкентуйжойинвестқурилиш» корпорацияси билан «Буиг» компанияси ўртасида тузилган шартномага кўра эса, лойиҳада кўрсатилган вазифаларни амалга ошириш назарда тутилган. Яъни қурилиш майдонини ҳозирлаш, ободончилик, меҳмонхонанинг барча. техникавий тармоқларини ўтказиш ва ҳоказолар.

Дарвоқе, нима учун бош пудратчи сифатида айнан шу фирма танланди?

80 дан ошиқ мамлакатларга маълуму машҳур, 40 йиллик катта тажрибага эга бўлган «Буиг» компаниясининг мутахассислари нафақат лойиҳалаш ва қурилиш ишларига боғлиқ етакчи технологияга, балки фуқаролар яшайдиган нодир уй-жой, энергия тармоқлари, денгиз ва ерости нефть иншоотларига доир қурилмалар, йўллар ва техник қурилиш ишларига боғлиқ ишларни ҳам амалга ошира оладилар.

«Буиг» компанияси барча кўринишдаги лойиҳаларни ишлаб чиқиш, амалга ошириш ва молиявий жиҳатдан таъминлаш қудратига эга. Туркманистон, Қозоғистон, Россия, Белоруссия, Руминия ва Чехиядаги ноёб қурилиш ишлари шулар жумласидандир.

Шу ойнинг ўрталарида мазкур фирманинг биринчи ишчи гуруҳи келиши ҳамда бизнинг мутахассисларимиз ҳамкорлигида дастлабки ишларнинг бошланиши кутилмоқда.

Режа бўйича қурилажак ўн беш қаватли меҳмонхонада жами 237 хона жойлашиши керак. Албатта, улардан ташқари ресторан, бар, конференциялар зали, бизнес маркази, дам олиш мажмуалари, соғломлаштириш клуби, сауна, гимнастика зали, иккита бассейн, теннис корти ва бир қатор маиший хизмат кўрсатиш шохобчалари ҳам бўлади.

— Шаҳар ҳокимлиги халқаро тоифадаги меҳмонхоналар қуриш режаси бўйича бир йилдан зиёд ишлаб келади. Ўзбекистон Республикаси ташқи иқтисодий алоқалар вазирлиги ва ташқи иқтисодий фаолият миллий банки мутахассислари, архитектор, қурувчи муҳандислар гуруҳи қурилиш талаблари ва барча нормаларни таъминлаш мақсадида тайёрлов ишлари олиб боришди, — дейди капитал қурилиш бош бошқармаси бошлиғи М.Абдуллаев. — Ҳозирда меҳмонхонада асосий муаммо: уни маъмурий-бошқарув ходимлар билан таъминлаш вазифаси турибди. Албатта бу иш учун жаҳон андозаларига жавоб берадиган, юқори малакали, биринчи тоифали, бошқарув соҳасида катта тажриба йиққан операторлар керак бўлади.

Ўйлаймизки, бизнинг «Буиг» компанияси ҳамкорлигида олиб борадиган ишларимиз меҳмонхоналар қуриш ишлари билан чегараланиб қолмайди, балки ўзаро фойдали бошқа битимларга ҳам асос солинади.

Зоир ТУРСУНОВ.

***СУРАТДА:** Тошкент марказида қуриладиган янги меҳмонхонанинг кўриниши.*

Рашид Галиев олган сурат.

БУГУНГИ КУН «ТО» «ТО» НАФАСИ

МАМЛАКАТИМИЗДА

❑ Фарғона вилояти пиллакорлари қабул пунктларига 4000 тонна қимматбаҳо саноат хом ашёси етказиб бериб, режани адо этдилар.

❑ Кеча Тошкентдаги Халқлар Дўстлиги саройида савдо-иқтисодий ва илмий-техникавий ҳамкорлик бўйича Ўзбекистон—Миср комиссиясининг биринчи қўшма мажлиси бўлди. Бугун Вазирлар Маҳкамасида ушбу мажлис якунлари юзасидан аҳдлашув имзоланади. Миср иқтисод ва халқаро ҳамкорлик вазири доктор Навал Мунейм Абдул ал-Татави хоним бошчилигидаги делегация аъзолари турли вазирликларда музокаралар ўтказадилар, Самарқанд ва Бухорони зиёрат қиладилар.

❑ Бугундан эътиборан «Қимматли қоғозлар бозорининг фаолият кўрсатиш механизми тўғрисида» Ўзбекистон Республикаси Қонуни амалга киритилди.

❑ Кеча Вазирлар Маҳкамаси хотин-қизлар билан ишлаш, ижтимоий масалалар ва маданият мажмуасининг қўшма йиғилишида оналар ва болалар саломатлигини мустаҳкамлаш масалалари кўриб чиқилди.

❑ Тошкентда бўлиб ўтган халқаро амалий конференцияда халқаро Амир Темур жамғармасининг вазифалари муҳокама этилди. Унда мамлакатимиз вазирлик ва идоралари, ташкилотлар ва муассасалари вакиллари билан бир қаторда хорижий дипломатлар ва халқаро жамоат ташкилотлари вакиллари ҳам қатнашдилар.

❑ Қашқадарё ва Навоий вилоятларида ғалла ўримйиғимида АҚШнинг «Кейс» комбайнлари синаб кўриляпти.

ҲАМДЎСТЛИКДА

❑ Бугун Россия Федерациясида миллий байрам — Давлат суверенитети тўғрисидаги декларация қабул қилинган кун тантана қилинмоқда.

❑ Назранда давом этаётган Россия федерал маъмурлари ва Чеченистон мухолифатчилари ўртасидаги музокараларда шу йил август ойи охиригача Россия федерал қўшинларини Чеченистондан олиб чиқиб кетиш, Чеченистон мухолифатчилари ҳарбий бўлинмаларини қуролсизлантиришга аҳдлашиб олинди.

❑ Президент Борис Ельциннинг ҳукуматга йўллаган «1997 йилги бюджет сиёсати тўғрисида»ги номасида Россияда келгуси йилда ўртача ойлик инфляция даражаси 0,8 фоиздан, федерал бюджет камомади ялпи ички маҳсулотнинг 3 фоизидан ошмаслиги мўлжалланган.

❑ Бугун Бокуда Қора денгиз ҳавзаси ҳамкорлигига аъзо мамлакатлар парламентлараро ассамблеясининг навбатдаги мажлиси очилади. Унда ушбу минтақадаги давлатларнинг ўзаро иқтисодий ҳамкорлигини чуқурлаштириш масалалари муҳокама этилади.

❑ Қозоғистон парламенти республика Олий судининг раиси Михаил Малаховни вазифасидан бўшатди. Ҳозир Россияда яширинган, деб тахмин қилинаётган Михаил Малаховга нисбатан порахўрлик бўйича жиноий иш қўзғатилди.

❑ Кеча Москва метросида уюштирилган портлаш оқибатида уч киши ҳалок бўлди, бир неча киши жароҳатланди.

ХОРИЖДА

❑ Жаната партияси етакчиларидан бири, яқингача Карнатака штати ҳукуматига раҳбарлик қилиб келган 63 ёшли Бош вазир Деве Говда бошчилигидаги ҳукумат аъзолари қасамёд қилдилар. 20 нафар вазир ва давлат вазиридан иборат Ҳиндистон ҳукумати таркибида Бирлашган фронтга кирувчи 13 партиянинг 5 таси вакиллари бор.

❑ Саудия Арабистони пойтахти Ар-Риёдда «Араб дунёсининг Марказий Осиё давлатлари билан муносабатлари» мавзусида илмий-амалий семинар бўлиб ўтди. Унинг ишида Миср, Ўзбекистон, Озарбайжон ва Россия мутахассислари ҳам иштирок этдилар.

❑ АҚШнинг Калифорния штатидаги Эдвардс авиабазасида синов пайтида «Дарстар» («Қоронғу юлдуз») учувчисиз жосус самолёт ҳалокатга учради. Радио бўйича бошқариладиган, қиймати тахминан 10 миллион доллар турадиган бу жосус самолёт 15 километр тепаликдан туриб айғоқчилик ишларини амалга ошира олади.

❑ Бразилиянинг Сан-Пауло шаҳри савдо марказида тахмин бўйича газнинг портлаши оқибатида 26 киши ҳалок бўлди, 200 нафар одам жароҳатланди.

• БУГУНГИ КУН НАФАСИ • БУГУНГИ КУН НАФАСИ • БУГУНГИ КУН НАФАСИ • БУГУНГИ КУН НАФАСИ •

«Тошкентуйжойжамғармабанк» ўз ишини бошлаганидан буён кўплаб корхоналар, ташкилотлар қатори фуқаролар ҳам банкда ўз ҳисобларини очиш ва келажакда кўркам, шинам уйларга эга бўлиш мақсадида бу ерга мурожаат этиб туришибди. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Тошкент шаҳридаги уй-жой қурилишини давлат томонидан қўллаб-қувватлашни кучайтириш тўғрисида»ги Фармони улар томонидан халқ фаровонлиги ҳақида ғамхўрликнинг ёрқин ифодаси, деб баҳоланмоқда.

Уй-жой қурилишига — давлат мадади

МИНГ РАҲМАТ!

• Раиса ТЎЙЧИЕВА, совутгич компрессорлар қурилмасини ўрнатиш бошқармаси бўлими бошлиғи:

— Уй-жой қурилиши давлат томонидан қўллаб-қувватланиши ҳақидаги Фармон чиққандан сўнг, уни яхшилаб ўрганиб чиқдик. Ўзимиз тўплаган маблағимиз билан қачон ва қандай қилиб уй қуришга бошимиз қотиб турган бир паллада, Фармоннинг чиқиши айни дилимиздаги муддао десам янглишмайман. Чунки кўнгилдагидек уй қуриш учун пулини топсанг қурилиш материалини йиққунча неча йиллар ўтиб кетади. Фармон негизида эса 6—8 ой ичида уйли бўлиш имконияти турибди. Шунингдек имконияти бор корхона ёки ташкилот ўз ходимига пул ўтказиш йўли билан ҳам уй-жой қилиб беришга эга. Бундан ортиқ ғамхўрлик бўладими. Корхонамиз раҳбари Геннадий Учқунов ходимлар ўртасида уй-жойга айниқса муҳтож бўлганларнинг рўйхатини кўриб, ҳозирча икки кишига ёрдам бериш имконини яратди. Ва биринчилардан бўлиб иккита тўрт хонали уй учун банкдан ҳисоб очилиб керакли миқдордаги пул ўтказилди.

Банкдагиларга мурожаат этганимизда шаҳримиздаги Тахтапул даҳаси, Беруний майдони, генерал Узоқов кўчаси, Миробод бозори ёнида қурилаётган уйлар ҳақида ахборот беришди. Биз Беруний майдонида ва Мовароуннаҳр кўчасида қурилаётган уйлардан биттадан оладиган бўлдик. Уйларнинг топширилиш муддати октябрь-ноябрь ойларига мўлжалланмоқда. Тўғрисини айтсам, жуда қисқа муддатлар ичида кўп хонали уйнинг эгаси бўлиш ниятларим рўёбга чиқишига аввал ишонмасамда, энди ишонаман. Чунки Фармон ўз ижросини топмоқда.

• Омина ҲАКИМОВА, тиббиёт ходими:

— Мен банкка биринчи маротаба мурожаат этаяпман. Шуниси қувонарлики, бу ердагилар Фармонда кўрсатилган барча бандларни ва амалга оширилиши керак бўлган ишларни тўлиқ тушунтириб беришмоқда. Президентимизга минг раҳмат, юртимиз фуқароларига, айниқса Тошкент шаҳридагилар учун шундай имконият яратаётганидан. Фақат шундай яхши ишлар бўлаётганини ҳали ҳам кўплаб фуқаролар билмаса керак. Бундай дейишимга сабаб Собир Раҳимов тумани ҳокимлиги қошидаги уй-жойлар билан шуғулланиш бўлимига мурожаат этганимда мени атиги 89-номерли деб рўйхатга олишди. Назаримда битта туманда бир куннинг ўзида қанча-қанча одам уй-жой масаласи билан мурожаат этиши мумкин. Шунинг учун фуқароларимиз ҳеч иккиланмай агар уй-жойга муҳтожликлари бўлса, энг аввало маҳалла қўмитасига зудлик билан мурожаат этсинлар. Маҳалла фаоллари томонидан тузилган комиссия барча ҳужжатларни ва уй шароитларини кўриб чиқиб, махсус бланкани тўлдириб, тасдиқлаб беришади. Бу қоғозлар ёрдамида туманингизнинг ҳокимлиги қошидаги уй-жой билан шуғулланиш бўлимига мурожаат этганингиздан сўнг, тўғри банкка келасиз. Бу ерда барча уй-жой муаммосига оид масалаларни ҳал қилиб кетишингиз мумкин экан.

Менинг қари ота-онам бўлгани учун айрим таклиф этилган жойлардаги уйларни хоҳламадим. Шунинг учун ҳозирча ҳисоб очиб, барча йиққан маблағимни жамғариб туришга аҳд қилдим. Оладиган уйимнинг 20 фоизли пулини тўплаганимдан кейин, мен банк билан шартнома тузиб уй-жой облигацияларини олиш ҳуқуқига ҳамда йил охиригача уй эгаси бўлишга мушарраф бўламан.

Суҳбатдош: Гулзода АБДУЛЛАЕВА.

Воқеа арафасида

«ОФИС ВА БАНК — 96» КЎРГАЗМАСИ

Замонавий, жуда кўп дастурларга эга компьютерлар, телекоммуникациялар, ахборот узатиш технологияларисиз ҳозирги кунимизни тасаввур этиш қийин. Бинобарин, Ўзбекистонда кейинги пайтларда бундай замонавий техника воситаларини кенг жалб этиш, жаҳон ахборот тизимига кириш борасида кўпгина ижобий ишлар амалга оширилмоқда. 18 июнда «Ёшлик» спорт аренасида очиладиган «Офис ва банк — 96» деб номланган еттинчи технологик кўргазма ҳам ана шу хайрли мақсадлар учун хизмат қилади. Республика бизнес фонди, Давлат фан ва техника қўмитаси ташкилотчилигида ўтказилаётган мазкур кўргазманинг бош ҳомийси «Коинот сервис» фирмасидир. Ушбу долзарб тадбирни ўтказишдаги асосий ташкилий-техник ва тайёргарлик ишларини «ЦМИ» инновация фирмаси ўз бўйнига олди.

— Бундай технологик кўргазмалар Ўзбекистондаги ҳамда Марказий Осиёдаги компьютерларга ихтисослашган фирмаларни ўз атрофига жалб этади, албатта, — дейди биз билан суҳбатда «ЦМИ» инновация фирмасининг бош директори Алексей Арапов. — Улар менежерлар, техник мутахассислар, турли корхоналарнинг ходимлари учун ахборот технологиялари соҳасидаги янгиликлар билан танишиб, ўзаро фойдали фикр алмашиш, янги шартномалар тузишга имкон туғдиради.

Ҳа, 1993 йилда хайрли анъанага асос солиниб, илк халқаро технологик кўргазма ташкил этилган бўлса, ўтган уч йил ичида бундай кўргазмаларнинг олтитаси муваффақият билан ўтди. Ўша пайтда кўпчилик мутахассислар учун янгилик ҳисобланган техника ва технологияларни ҳозир «маънавий эскириб» қолди десак хато қилмаган бўламиз. Зеро, жаҳонда бу жараён жуда жадал давом этмоқда.

Энди, икки оғиз сўз бўлғуси «Офис ва банк — 96» кўргазмаси хусусида. «Амати», «АВМ Компьютерсервис», «ДЭУ-Телеком», «Фламенко», «Авиаброк» - Консауд», «ЛИД», «Фреца» ва бошқа йирик фирмалар унда қатнашиш истагини билдиришди. Кўргазма стендларидан бири эса «ЦМИ» фирмасига тегишли бўлади.

— Шуни таъкидлаб ўтиш жоизки, — сўзида давом этди Алексей Арапов, — маркетинг, янги ахборот технологияларини тадбиқ этиш фирмамиз фаолиятининг янги йўналишларини ташкил этади. Режаларимиз ҳам кенг кўламли бўлиб, келгусида иқтисодий фойдали, истиқболи порлоқ янги лойиҳаларни тадбиқ этиш учун яхши шароитлар туғдирадиган «Компьютер — Осиё» илмий-техник боғини тузиш асосий вазифаларимиздан биридир.

Дамир ИСЛОМОВ.

Футбол

АРМИЯЧИЛАРНИНГ ҚЎЛИ БАЛАНД

Кеча мамлакатимизнинг 6 та шаҳрида олий лига 10-турининг учрашувлари бўлиб ўтди. Пойтахт футбол мухлисларининг диққат-эътибори ушбу турнинг марказий ўйинларидан бири бўлган МҲСК — «Трактор» учрашувига қаратилган эди. Бу жамоалар қизиқарли ва шиддатли ўйин намойиш этиб, ўз мавқеларини тобора мустаҳкамламоқдалар. Кечаги учрашувда армиячилар яна уюшқоқлик кўрсатиб, 2:1 ҳисобида ғалаба қозондилар. Тўпларни Нуъмон Ҳасанов ва Мухтор Қурбоновлар киритишди. Ўйиннинг иккинчи бўлимида армиячилар дарвозасига киритилган ягона тўпнинг муаллифи Александр Борисов бўлди. «Пахтакор» эса яна мухлисларни ранжитди. «Навбаҳор» майдонида ўтказилган ўйинда «Пахтакор» мағлубият аламини тортди. Мезбонларнинг киритган ягона тўпи ўйин натижасини уларнинг фойдасига ҳал қилди. Мухлисларнинг фикрича, «Пахтакор» дарвозабони Павел Бугало маҳорат кўрсатмаганида голлар миқдори кўп бўлиши мумкин эди.

Кеча бўлиб ўтган қолган учрашувларда қуйидаги натижалар қайд этилди.

«Нефтчи» — «Янгиер» — 3:1,
«Машъал» — «Динамо» (С) — 0:1,
«Нурафшон» — «Сўғдиёна» — 2:1,
«Динамо» (У) — АСК — 0:1.

Бугун ушбу тур ўйинларининг қолган икки учрашуви ўтказилади.

Теннис

«ДИНАМО» КОРТЛАРИДА — ПРОФЕССИОНАЛЛАР

TASHKENT WOMEN'S CHALLENGER

Ўтган куни шаҳримиздаги «Динамо» теннис мажмуида юртимизда илк марта ўтказилаётган аёллар ўртасидаги челленжер мусобақаси тантанали равишда очилди.

Ушбу мусобақа ташкилий қўмитасининг раиси, Тошкент шаҳар ҳокими Козим Тўлаганов турнирни очар экан, Президентимиз Ислом Каримов мамлакатимизда теннисни, жумладан аёллар ўртасида теннисни ривожлантириш тўғрисида катта ғамхўрлик қилаётгани туфайли дунёнинг турли мамлакатларидаги гўзал спортчи қизларни ушбу беллашувга жалб этиш мумкин бўлганлигини таъкидлади.

Дунёнинг 20 мамлакатидан келган ракетка соҳибалари рейтинг кўрсаткичлари бўйича икки гуруҳга бўлиниб, саралаш босқич турнирида қатнашишди. Асосий сет баҳсларига бериладиган олти йўлланма учун 32 нафар теннисчи кураш олиб борди. Турнир майдонига биринчи марта чиқишга муваффақ бўлган 10 нафар теннисчимиздан 4 нафари дастлабки довондан ошишди. Вакилимиз Светлана Синицина қуръа бўйича биринчи баҳсдаёқ кучли рақиб — франциялик Марина Кеаззога қарши майдонга тушди. Светлана муносиб ўйин кўрсатди, аммо деярли тенг курашда мағлубиятга учради.

1/8 финалда қатнашган вакилларимиздан Наталья Никитина ва Оксана Яриковалар ҳам ажойиб ўйин кўрсатишиб, чорак финалга йўлланма олишди.

Биринчи кун натижаларига кўра, Ольга Глушенко (Белорусь), Катрин Килш (Германия), Марина Кеаззо (Франция), Петра Руссигер (Австрия), Канду Рейид (Германия), Елена Воробьева (Россия)лар ҳам челленжер турнирининг асосий сет баҳсларида қатнашиш ҳуқуқини қўлга киритишди.

Беҳзод ЭГАМОВ.

***СУРАТЛАРДА:** аёллар челленжер турнирининг тантанали очилиш маросими ва мусобақалардан лавҳалар.*

Рустам Шарипов олган суратлар.

1996 йил — Амир Темур йили

БУЮК ТУРОН СОҲИБҚИРОНИ

Ўзбекистон Республикаси Қуролли кучларининг Марказий зобитлар саройида Юнусобод туман ҳокимлиги, туман хотин-қизлар қўмитаси, «Маҳалла» хайрия жамғармасининг туман бўлими ҳамда Тошкент молия институтининг ташаббуси билан «Буюк турон соҳибқирони» деб номланган илмий-амалий адабий-мусиқали кеча бўлиб ўтди.

Кечани очар экан Юнусобод туман ҳокимининг биринчи ўринбосари Рустам Қурбонов жумладан шундай деди:

— Биз юнусободликлар учун илм-фан, маданият ҳомийси, олимлар ва меъморлар, мусаввирлар ва муҳандисларнинг раҳнамоси бўлган, илм ва маърифатнинг гуллаб-яшнашига асос солган жаҳонгир Амир Темур таваллудига бағишланган тадбирлар алоҳида аҳамият касб этади. Чунки бизнинг ҳудудимизда у зот номидаги хиёбон ва кўча мавжуд бўлиб, ҳозирги кунда бобокалонимизнинг қутлуғ тўйлари арафасида битказилувчи Амир Темур музейи қурилмоқда.

Сентябрь ойида Амир Темур шоҳкўчасида таъмирлаш-тиклаш ишлари, Олой бозори атрофидаги йўл мажмуаси, «Кўнгил очиш боғи» ёнидаги меҳмонхона ҳамда метро бекатларининг қурилишлари тугатилади ва бу қурилишлар мустақиллигимизнинг 5 йиллигига ва буюк соҳибқирон таваллудининг 660 йиллигига бағишланади.

Бугунги «Буюк турон соҳибқирони» деб номланган кеча ҳам ўйлаймизки, бизларнинг Амир Темур ҳақидаги билимларимиз, ўз тарихимизни чуқурроқ тушунишимизга кўмак беради.

Сўнг Ўзбекистон Фанлар академиясининг академиги, филология фанлари доктори, профессор Азиз Қаюмов қўлёзмалар институтида Амир Темур ҳаёти ва фаолиятига оид «Ҳиндистон сафарномаси», «Зафарнома», «Амир Темур жангномаси», «Амир Темур қиссаси» каби бир неча манбаларни ўрганиш ва нашрга тайёрлаш бўйича олиб борилаётган ишлар, ушбу асарларда баён этилган воқеалар ҳақида сўзлади. Амир Темур авлодлари орасида халқ фаровонлигини таъминлаган шоҳлар тўғрисида тўхталиб ўтди. Тарих фанлари доктори, профессор Мусақул Усмонов Амир Темур саъжиясининг ўзига хос хусусиятлари тўғрисида батафсил маълумот берди. Тадбир давомида шунингдек, «Ўзбекистон аскарларимиз» қўшиғи янгради, шоир Н. Нарзуллаев ўзининг буюк соҳибқиронга бағишланган шеърини ўқиб берди. Молия институти талабалари эса Амир Темур ҳаётига оид ўзлари тайёрлаган кичик саҳна асарини ижро этдилар. Ўзбекистон халқ артисти Теша Мўминов ижросида эса буюк соҳибқирон қиёфаси ўзининг бутун шижоати билан намоён бўлди.

Дилшод ИСРОИЛОВ.

Фанимиз фидойилари

ЯРИМ АСР — КИМЁ ХИЗМАТИДА

Ҳамкасбларимизнинг хоҳ ишида, хоҳ уйида бирор муаммо туғилиб қолганда Фаттоҳ акани қидириб қолишади, бу бежиз эмас, албатта. Ҳаётда кўпни кўрган, бошидан анча-мунча қийинчиликларни ўтказган кўпчилик одамлар билан мулоқотда бўлган олим эндиликда фойдали маслаҳат ва ўгитларини бера оладиган, унинг ёрдамида муҳтожлар кўнглини кўтариб юпата оладиган ёшдадир. Биз устозни мана қирқ йилдан бери танийммиз, бирга хизмат қиламиз. У киши бизларга эллигинчи йиллар ўрталарида кимёвий технологиянинг асосларидан дарс бериб, барча талабаларнинг олқишига сазовор бўлган, меҳримизни қозонган устозлардан биридир. Бунинг боиси ўз фанини миямизга «қуйиб» қўйиши билан бир қаторда, ажойиб инсоний хусусиятларга эгалиги, икки оғиз ҳазил-мутойиба билан кўпчилик дилига кириб бора олишидир. Олим 15 йил давомида факультетда декан муовини ва деканлик лавозимида ишлади.

Фаттоҳ ака Мирзаев уруш даврида оғир меҳнатни ўқиш билан биргаликда олиб борди, фронтга хизмат қилувчи корхоналарда ишлаб, халқимиз ғалабасига ўз ҳиссасини қўшди. Ўрта Осиё индустриал (ҳозирги Тошкент кимё-технология институти) институтини аъло баҳолар билан тугатиб, мазкур билим масканидаги «Неорганик моддалар технологияси» кафедрасида ассистентлик қилди. Унинг қўлида кўплаб уруш иштирокчилари билан биргаликда, собиқ Иттифоқнинг турли шаҳарларидан келган ёшлар билим олишди, жойларга бориб ўғит ишлаб чиқариш корхоналари, илмий-тадқиқот ва лойиҳа институтларида меҳнат қилишди. У кишининг қатор шогирдлари, жумладан Эркин Назаров, Арслон Мустонов, Николай Крайнев, Александр Морозов ва бошқалар олтмишинчи йиллардан бошлаб Москвадаги кимё корхоналари ва илмий-тадқиқот институтларида раҳбарлик лавозимларида ишлаб келишмоқда. Туркманистон, Қозоғистон, Озарбайжон, Тожикистон, Украина каби мамлакатларда ҳам Фаттоҳ акада билим олган муҳандис-кимёгарлар самарали меҳнат қилаётганлиги қувонарли ҳолдир. Германия фирмаларидан бирида олим раҳбарлигида ўз номзодлик диссертациясини ёқлаган Ирина Гурович ва Америкада Р. И. Дайчии хизмат қилишмоқда.

Ёшларни ўқитиш, уларга билим бериш ва етук мутахассис сифатида тайёрлашга ҳисса қўшиш билан бир қаторда, Фаттоҳ Мирзаев ўз устида ҳам тинимсиз ишлади, кундузлари лабораторияда тажрибалар ўтказиб, кечалари олинган натижаларни таҳлил қилди, янгилик яратишга интилди.

Машаққатли меҳнат докторлик диссертациясини муваффақиятли ёқлашга, натижаларни эса халқ хўжалигида қўллашга олиб келди. Қоратоғ фосфоритларини нитрат кислота ёрдамида қайта ишлаш борасида катта изланишлар қилинди, академик М. Н. Набиев билан ҳамкорликда Республикамиз қишлоқ хўжалиги учун зарур қатор микроэлементлар, суюқ ва қаттиқ ҳолдаги комплекс ўғитлар яратилди. Маҳаллий фосфоритлардан фойдаланиш борасидаги ишлари кенг йўлга қўйилди. Олимнинг ўғитлар соҳаси бўйича 25 дан ортиқ кишининг фан доктори ва номзодлари бўлиб етишишидаги илмий раҳбарлиги ўз самарасини берди. Булар орасида ҳозирда анчагина йирик олимлар, корхоналар раҳбарлари, лаборатория бошлиқларини кўрамиз.

Кўп йиллик самарали меҳнати ва ёш кадрларни тайёрлашдаги хизматлари ҳисобга олиниб Ф. М. Мирзаевга Ўзбекистонда хизмат кўрсатган фан арбоби унвони берилди, у «Олий таълим аълочиси» нишонига лойиқ деб топилди.

Профессор Ф. М. Мирзаев республикамизда экологияни яхшилаш ва чиқиндиларни ишлаш борасида ҳамда улардан фойдали маҳсулотлар ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш соҳасида шогирдлари билан ҳавас қилса арзигулик муаммоларни ҳал қилишга ҳисса қўшиб келмоқда. Фасфогипсдан фойдаланиш муаммосини шогирди профессор Т. А. Отақўзиев билан ҳамкорликда охирига етказишмоқда. Бу илмий муаммонинг ҳал қилинишидан республикамиз халқ хўжалиги жуда катта фойда кўриши кутилмоқда. Салкам чорак аср давомида у раҳбарлик қилган «Неорганик моддалар технологияси» кафедрасида етишиб чиққан муҳандис ва юқори малакали мутахассислар эндиликда республикамиз ва бошқа мамлакатлардаги кимё корхоналарида меҳнат қилишиб, саноатнинг илғор технологиясини амалиётда қўллаш борасида тинимсиз изланишмоқда.

Вақти келганда бир нарсани айтиб ўтишни лозим топамиз. Фаттоҳ ака катта оиланинг бош фарзанди эди. Оилада ўнта фарзанд бўлиб, уларнинг барчаси акадан ўрнак олишиб вояга етишди. Буларнинг иккитаси фан доктори, тўрттаси фан номзоди ва қолганлари эса турли жабҳаларда ҳалол меҳнат қилиб келаётган инсонлардир.

Шунча фарзандни тарбиялаб вояга етказишда Ақидахон аянинг меҳнати бениҳоя бўлди. Оила мамлакатимизнинг йирик давлат арбоби Шароф Рашидовнинг нигоҳида бўлди. Саксонинчи йилларда аяни Шароф Рашидов Марказқўмга таклиф этиб «Қаҳрамон она» унвони билан муборакбод этди, сиҳат-саломатлик тилади, раҳматлар айтди. Аянинг Шароф ака билан тушган қатор суратлари Фаттоҳ аканинг уй тўрида сақланмоқда.

Фаттоҳ акани Республикамизнинг илм аҳли яхши билади, унинг етук кадрлар тайёрлашдаги хизмати кўпчиликка маълум. Ярим асрдан ортиқ вақт бир ташкилотда самарали меҳнат қилишнинг ўзи бўлмайди, жамоанинг ҳурматини қозониш, унинг эҳтиёжи ва ташвишлари билан яшаш ҳамда фаолият кўрсатиш кишидан сабот-матонат, чидам, ҳалолликни талаб қилади. Олимда бу сифатларнинг ҳаммаси мужассам, у меҳрибон, дардкаш ва қалби кенг инсонларнинг бири эканлигини биламиз.

Қудрат АҲМЕРОВ,
Пўлат МАНСУРОВ,
профессорлар.

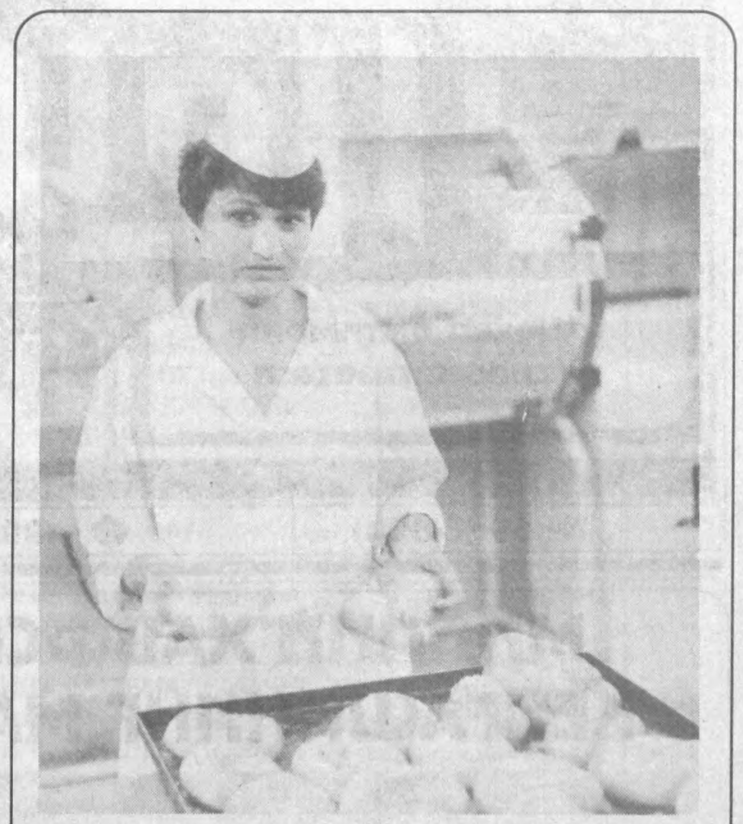

«Қушбеги — нон» кичик корхонасида тайёрланаётган иссиқ нонларнинг ва турли хилдаги булочка маҳсулотларининг сифати яхши бўлиб, мазалилиги тобора ортмоқда. Бу жамоада бир кунда 10 тонна нон, 1,5 тонна булочка маҳсулотлари тайёрланади. Ўрнатилган «Винклер» дастгоҳи ёрдамида бошқа ишчилар қатори Гулмира Бидайбекова ҳам ширин булочкалар тайёрлашни ўзлаштириб олди.

СУРАТДА: Гулмира Бидайбекова навбатдаги булочка маҳсулотларини пиширишга ҳозирламоқда.

ТАРОЗИ ИШЛАБ ЧИҚАРИЛМОҚДА

Яккасарой туманида бир неча йилдан бери фаолият юритиб келаётган қадоқлаш ва ўраш маҳсулотларини ишлаб чиқариш конструкторлик бюроси асосан халқ хўжалигида зарур бўлган техник ускуналар яратиш ва уларни ишлаб чиқариш билан шуғулланади. Ҳозирда бозор иқтисодиёти шароитида корхонада халқнинг талаб ва эҳтиёжларига кўра хилма-хил техник қурилмалар яратилмоқда. Айниқса, новвойхоналар, қандолатчилик кичик корхоналари учун ажойиб нон ёпиш печлари, жўхори қаламчалари, пахта ширинлиги каби ихтисослашган ихчам ва қулай, камқувватли машиналар ҳам тайёрланаётгани диққатга сазовор.

— Кўпинча корхонамизга келиб тушаётган буюртмалар бўйича маҳсулот ишлаб чиқараяпмиз, — дейди бюро мутасаддиси Назима Ашурова. — Муҳими, корхонамизда ана шу машиналарни ишлаб чиқариш учун бизда хом ашё ҳам, техник база ҳам бисёр. Яқинда тарози ишлаб чиқариш бўйича буюртма тушган эди. Қўли гул моҳир мутахассисларимиз бунинг уддасидан чиқишди.

Турсун ЭРКИНОВ.

Туман хотин-қизлар қўмиталарида

МУАММОЛАР ҲАЛ ЭТИЛМОҚДА

Сергели тумани хотин-қизлар қўмитаси Президентимизнинг «Ўзбекистон Республикасининг давлат ва ижтимоий қурилишида хотин-қизларнинг ролини ошириш тўғрисида»ги Фармонига асосан иш кўриб, корхона, ташкилот, муассасалар жамоалари билан биргаликда аёллар муаммоларини ҳал этяпти.

Қўмитанинг навбатдаги пленумида бу соҳада ўтган бир йил ичида бажарилган ишларга батафсил тўхталиб ўтилди. Туман ҳокимининг ўринбосари, хотин-қизлар қўмитасининг раиси Феруза Орипова бу ҳақда батафсил ҳисобот берди.

Хотин-қизлар қўмитасининг пленуми ишида Тошкент шаҳар ҳокимининг ўринбосари, пойтахт хотин-қизлар қўмитасининг раиси Фарида Абдураҳимова, туман ҳокими Мидҳад Йўлдошев, туман ички ишлар бўлими бошлиғи ўринбосари Александр Шишков, туман суди судьяси Дилбар Очилова, ФҲДЁ мудири Арофат Рустамова, 37-шифохона бош шифокори Парида Исматуллаева, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис депутати Мукаррамхон Азимова, 10-туғруқхона бош шифокорининг ўринбосари Маҳмуда Шукуровалар бугунги кундаги ҳаётимизда аёлларнинг ўрни, фарзандлар тарбияси, одоб-ахлоқи, саломатлиги борасида вужудга келаётган муаммоларни баҳамжиҳатлик билан ҳал этиш юзасидан ўз фикр-мулоҳазалари билан ўртоқлашдилар.

Захро АҲМЕДОВА.

Яқинда «Тошқишлоқмаш» ишлаб чиқариш бирлашмаси меҳнат жамоасида конференция бўлиб ўтди. Унда 1996 йил учун янги жамоа шартномаси қабул қилинди. Биз шу хусусда, яна ҳам аниқроғи конференция олдингиларидан қайси жиҳатлари билан фарқ қилгани ҳақида сўзлаб беришни корхона касаба уюшмасининг раиси Абдурасул Рўзматовдан илтимос қилдик:

— Маълумки, шу йилнинг 1 апрелидан бошлаб Ўзбекистон Республикасининг янги Меҳнат кодекси кучга кирди. Бирлашма аҳли томонидан қабул қилинган янги жамоа шартномаси ҳам мана шу Меҳнат кодексининг қонун-қоидаларига асослангандир.

Янги шартномага кўра илгариги шартноманинг барча қисмларидаги «Завод маъмурияти» сўзи «иш билан таъминловчи», «ишчилар ва хизматчилар» сўзи эса «ходимлар» сўзи билан алмаштирилди. Бундан буён «Ишчи ва хизматчиларни ишга қабул қилиш ҳамда бўшатиш тартиби», «Ходимларни ишга жойлаш ҳамда меҳнат шартномасини тўхтатиш тартиби» деб юритила бошлайди.

Ҳуқуқий давлат сари

МЕҲНАТ МУНОСАБАТЛАРИ — ҚОНУН АСОСИДА

Эндиликда иш билан таъминловчи ва ходим ўртасида бирор бир мутахассислик бўйича маълум ишни бажариш учун меҳнат шартномаси ёзма равишда тузилади. Бу ерда ходимнинг малакаси, эгаллаб турган вазифаси ҳамда ҳаракатда бўлган ички тартиб қонун-қоидаларига қанчалик риоя қилишини мукофотлаш икки томонлама келишиб олинади.

Ишдан бўшаётган ходимга иш билан таъминловчи унинг меҳнат дафтарчасига ишдан бўшашининг сабабини қонунда кўрсатилганидек аниқ ёзиб беради ва унга меҳнат дафтарчасини ҳамда меҳнат шартномасининг нусхасини ҳисоб-китоб қилиб топширади.

Янги шартномага кўра энди биз ходимларимизга нормадан зиёд ишларни бажаришни энг зарур пайтларда ходим ва касаба уюшмасининг рухсати билангина буюра оламиз. Шароити оғир ва ўта зарарли ҳисобланган меҳнат участкалари ҳамда 12 соатли сменалардан кейин эса бундай ишларга мутлақо рухсат берилмайди.

Ходим билан меҳнат шартномасини узиш, яъни уни ишдан бўшатиш, унинг интизомини бузганлигидан олган илк бор огоҳлантирилиши йил бўйи узлуксиз такрорланиши оқибатида қўлланилади. Аксинча, унга қўлланилган ахлоқий тузатишлар ходимнинг шахсий илтимоси, меҳнат жамоаси ёки раҳбарнинг тавсияларига кўра олдиндан бекор қилиниши мумкин.

Агар завод маъмурияти жуда кўп ходимларнинг ишдан бўшаб кетишига сабаб бўладиган бошқариш усули ҳамда ишлаб чиқариш тартибини ўзгартирмоқчи бўлса, бу ҳақда у касаба уюшмасини икки ой олдин огоҳлантиради. Агар бирор бир ходимни ишдан қисқартириш керак бўлса, унга бошқа иш топиши учун ҳафтасига маоши сақланиб қоладиган бир кун берилади. Бирор ходимни бошқа ишга ўтказиш унинг рухсати билан қилинади.

— Ходимларнинг «Меҳнат ҳақи» қисмида ҳам ўзгаришлар борми?

— Албатта. Яхши мутахассислар сонини барқарорлаштириш учун маъмурият ва касаба уюшмаси бирлашма бўлим раҳбарларининг тавсияларига мувофиқ баъзи ходимларга юқори малакали ҳамда ишлаб чиқаришда эришаётган юксак кўрсаткичлари учун уларга бир йил муддат билан якка кўрсаткичли юқори маош белгилайди. Агар ходим ишлаб чиқариш суръатини пасайтирса, юқори маош бекор қилинади, акс ҳолда эса у кейинги йилга ҳам узайтирилади. Ишонамизки, бу тадбир бирлашмада нафақат мутахассислар қўнимсизлигига барҳам беради, балки уларнинг малакасини янада оширишга катта ёрдам беради.

Бундан ташқари кечки сменада ишлаётган ходимларнинг тариф ставкалари ёки ойлик маошларига 20 фоиз, тунги сменадагиларга эса 40 фоиздан қўшимча ҳақ тўланади.

— Юртимизга ёз фасли келиб ходимларнинг меҳнат таътиллари бошланди. Янги шартномада бу борада ҳам анча-мунча ўзгаришлар бордир?

— Ишонамизки, янги шартномамизнинг «Иш вақти ҳамда таътил» бўлимига киритилган бир қанча ўзгаришлар ҳам ходимларимизни мамнун этади. Бу айниқса корхонада узлуксиз ҳамда ахлоқ тузатишларисиз меҳнат қилиб келаётган ходимларга тегишлидир. Масалан, 10 йилдан 15 йилгача меҳнат стажига эга бўлганларга асосий таътилларига қўшиб яна бир кун, 15 йилдан 20 йилгача бўлганларга 2 кун, 20 йилдан ортиқ бўлганларга эса 3 кундан қўшимча таътил кунлари берилади. Агар уларнинг ичида «Тошқишлоқмаш фахрийси» лавозимини олганлар бўлса, уларга яна 3 кундан қўшимча таътил кунлари белгиланади. Шунингдек, илк бор никоҳдан ўтаётган ёшлар учун ҳам маоши сақланиб қолинган ҳолда 3 кун таътил берилади. Бу бўлимдаги яна бир янгилик бирлашма фахрийлари учундир. Бундан буён 55 ёшга тўлган аёл ва 60 ёшга тўлган эркакларнинг туғилган кунлари ҳам ҳақ тўланадиган дам олиш куни ҳисобланади.

Хулоса қилиб айтганда, бирлашмамизнинг янги жамоа шартномасидаги ходимларимизнинг иш билан бандлиги, иш тартиби, меҳнат ҳақи ва дам олишлари республикамиз янги Меҳнат кодексининг талаблари асосида белгилангандир.

Суҳбатни Назрулла ҲАМРОЕВ
ёзиб олди.

Мустақиллик мевалари

ОЛИНГАН БИЛИМЛАР — АМАЛИЁТГА

Бугунги кунда ёшларимизнинг хорижий мамлакатларда маълум бир соҳа бўйича таҳсил олишлари у қадар ажабланарли бўлмай қолди. Ҳолбуки, 1992 йили чет давлатларда ўқиб келиш учун талабаларнинг биринчи гуруҳи Туркияга жўнатилганда кўпчилик уларга ҳавас қилганди.

Мана, ниҳоят ўша ёшлар Ватанга қайтиб келиб, бир йил ишлашга ҳам улгуришди. Улар республикамизнинг биринчи магистрлари саналади. Шулардан бири Ўзбекистон Республикаси Марказий банки тижорат банкларини назорат қилиш департаментининг бош нозири Парда Маъдиевдир.

— Юртимизнинг Туркияда сабоқ олиб келган дастлабки ёшлари бугунги кунда турли соҳаларда, хусусан Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлиги, Ташқи ишлар, Адлия, Молия вазирликлари, турли банкларида ўз билим ва маҳоратларини амалда тадбиқ этишяпти, — дейди Парда Маъдиев. — Мен аввал Тошкент давлат иқтисодиёт университетида ўқирдим, илмий мавзуим номи «Ўзбекистоннинг иқтисодий сиёсати» эди. Маълумки, юртимиз мустақилликка эришгунга қадар бизда банк ишлари ёпиқ ҳолда олиб бориларди. Уларнинг фаолияти Москвадан бошқариб турилгани сабабли республикамиз бойлиги қаёққа оқаётгани бизга билдирилмасди. Туркияда эса ҳақиқий бозор иқтисодиётини кўз билан кўрдик.

Айтиш керакки, бугунги кунда Туркия дунёнинг ривожланган мамлакатлари, жумладан Америка Қўшма Штатлари, Германия, Франция, Италия давлатларининг тараққиёт тажрибасини ўзлаштирган. Шунга кўра ундаги банкларда жаҳон талабларига жавоб берадиган шарт-шароитлар яратилган. Хусусан, банк тизими фаолиятида марказлашган ягона компьютер тизими мавжуд. Бу тизим турли банклар ўртасидаги ўзаро муносабатларни енгиллаштиради.

Биз ўзлаштириб қайтган яна бир нарса банкомат тизимининг йўлга қўйилганидир. Бунинг маъноси шуки, электрон карточка ёрдамида мижоз ўз пулини, айтайлик, Тошкентдан Самарқандга автоматлаштирилган қурилмадан фойдаланиб ўн дақиқа ичида ўтказиши мумкин. Бундан ташқари Туркия банк тизимида ахборот хизмати асосий ўринлардан бирини эгаллайди. Зеро, ахборот бозорини ўрганиш бениҳоя аҳамиятли. Кейин мижозлар билан ишлаш, муомала маданияти борасида ҳам Туркиядан кўп нарса ўрганса бўлади. Яқинда ҳукуматимиз томонидан банклар фаолияти ҳақида Қонун қабул қилинди. Ана шу Қонун юртимиздаги банкларни жаҳон талаблари даражасига олиб чиқишни мақсад қилган.

Раим МАЖИДОВ
ёзиб олди.

«Тошхимқишлоқмаш» заводи мутасаддилари кейинги вақтда тадбиркорлик билан иш юритишмоқда. Ҳозирги кун талабига кўра қишлоқда меҳнат қилаётган деҳқонлар учун кўпроқ унумдорликка эришадиган дастгоҳлар ва ускуналар ҳам ишлаб чиқаришаётир. Бу ерда яқинда КС-2 русумли картошка экадиган агрегатнинг намунавий нусхаси тайёрланди. Бу агрегатдан йил охиригача 100 дона ишлаб чиқариш режалаштирилган.

СУРАТДА: корхонанинг касаба уюшмаси раиси Ҳасан Орипов ва уста Борис Атаянлар янги картошка экиш агрегатини кўздан кечиришмоқда.

Рашид Галиев олган суратлар.

Мардлар қўриқлайди Ватанни

ЖАМОА ОҚ ЙЎЛ ТИЛАДИ

«Тошқишлоқмаш» ишлаб чиқариш бирлашмасида жамоа аъзолари бўлган ёшларни армия сафига тантанали кузатиб қўйиш анъанага айланмоқда. Бу йилги баҳорги чақирувда ёшлардан 16 нафари йигитлик бурчларини ўтайдиган бўлдилар. Бирлашманинг Маданият саройида уларни кузатув маросимига бўлажак аскарларнинг ота-оналари, ҳамкасблари, ўртоқлари тўпланишди.

Кузатув маросимида сўзга чиққан туман «Камолот» жамғармаси ходими Ғофуржон Тўхтамуродов уларга оқ йўл тилаб, хизматни ўтагач, яна жонажон жамоалари бағрига қайтиб келишларига умид билдирди. Шунингдек, чақирилувчиларга эсдалик совғалари ва фахрий ёрлиқлар топширилди.

Тадбир сўнгида бирлашма раҳбарининг чақирувчиларга атаб чиқарган махсус қарори ўқиб эшиттирилди. Унга асосан бўлажак аскарлар бир ойлик маош миқдорида пул мукофотлари билан тақдирландилар.

Назир ХАМИДОВ.

Раҳмдил ва меҳр-мурувватли бўлайлик

ХАЙРИЯ ЁРДАМИ

Республикамизда «Соғлом авлод учун», «Маҳалла», «Экология ва саломатлик» каби жамғармалар билан бир қаторда, хорижий давлатларнинг хайрия жамғармалари ҳам ўз фаолиятини бошламоқда.

Яқинда Акмал Икромов туманидаги Усмон Юсупов маҳалласида Қувайт фонди халқаро хайрия ташкилотининг Ўзбекистон бўлими томонидан юзга яқин кам таъминланган, кўмакка муҳтож оилалар, етим-есирларга беғараз хайрия ёрдами кўрсатилди.

— Ташкилотимизнинг Ўзбекистон бўлими шу йилнинг январь ойидан ўз фаолиятини бошлади, — дейди биз билан суҳбатда унинг раҳбари Жамол Гаи. — Ўзбекистон Республикаси Диний ишлар қўмитаси билан ҳамкорликда жойларда хайрия юмушларини амалга оширмоқдамиз. Бунда айниқса, маҳаллаларда бўлиб, бу ердаги етим-есирлар, кам таъминланган оилалар, боқувчиси йўқлар, ногиронларга баҳоли-қудрат ёрдам кўрсатяпмиз. Болалар уйларига дори-дармонлар олиб беряпмиз. Ҳозиргача Тошкентдаги ўндан ортиқ маҳаллаларга хайрия ёрдами бердик.

Албатта, бундай ҳамкорлик алоқалари Ўзбекистон ва жаҳоннинг бошқа мамлакатлари ўртасида дўстлик муносабатларининг ривожланишида муҳим ўрин тутади.

Дилмурод ИСМОИЛОВ.

Турфа олам

КЎЛДА ПОРТЛАШ

1986 ЙИЛИ Африка қитъасидаги Камерун ўлкасида жойлашган Ниос кўлида катта миқдордаги карбонат ангидриди газининг ажралиб юзага чиқиши 746 киши ва 20 мингдан ортиқ молни бўғиб ўлдирганди. Газ кўлнинг чуқур ерларида йиғилиб, совуқ сувда эрийди ва уни тўйинтира боради. Фаол вулқон қаърларидан ажралувчи газ йиғилиб борган сари унинг босими ҳам кўпаяди. Кичик бирор туртки, масалан, ер қимирлаши ҳам уни атмосфера сари ҳаракатга келтириб юбориши мумкин. Яқинда камерунлик олимлар япониялик мутахассислар билан ҳамкорликда мазкур кўл ҳолатини текшириб кўришди. Уларнинг кўлда йиғилаётган карбонат ангидриди у билан биргаликда учровчи гелий газига қўшилган ҳолда яна ҳавога отилиб чиқиши ва катта зарар келтириши мумкинлигини эълон қилдилар. Фалокатнинг олди олинмаса у 2006 йилда, яъни йигирма йилдан кейин қайтарилиши мумкин экан.

ОЗОН ҚАТЛАМИ: ЯНГИ ФИКРЛАР

ФРАНЦИЯНИНГ Медон номли расадхонаси ходимларининг кўп йиллик илмий кузатувлари Антарктида осмонидаги «озон тешиги»да инсоннинг айби йўқлигини исботлади. Олимларнинг бундан салкам қирқ йиллик олдинги ўлчовларида ҳам у ерда озон етишмаслиги кўринган эди. Ваҳоланки, ўша эллигинчи йилларда саноат совутгичлари ёки газ баллончалари унчалик тарқалмаган эди. Тўқсонинчи йиллар ўртасидаги ўлчов ва тадқиқотлар муз ўлкаси осмонида бўлиб турувчи озон қаватининг ўзгариб туриши табиий ҳодисалар, шу жумладан вулқон газлари, ҳаводаги азот ва унинг бирикмаларининг момақалдироқ пайтида рўй берадиган реакциялари таъсирида амалга ошади деган фикрлар билдирилди.

МАРСДА РАСАДХОНА ҚУРИШ ЛОЙИҲАСИ

МАРС ўзининг тузилиши ва баъзи хусусиятлари билан она заминимизга ўхшайди. Ернинг йўлдоши битта бўлса унда иккита — булар Фобос билан Деймослар бўлиб, 1877 йили очилган. Атмосфераси зичлиги ернинг 35 километр баландликдаги атмосфераси зичлигига тенгдир. Марс тортиш кучи ерникининг 38 фоизини ташкил этади. Ердан фарқли ўлароқ Марсдаги вулқон тоғларини Қуёш системасининг ажойиб мўъжизаси деб атайдилар. Улардан Олимп, Арсия, Павонис ёки Аскрскийлар жуда баландлиги билан ажраладилар. Масалан, Олимп вулқон тоғининг баландлиги 27 минг метр бўлиб турувчи ва бутун сайёра юзасини ларзага келтирувчи бўронлар миллиард тонна чангни 15-17 километр баландликка кўтариб юборса-да, Марс осмони доим тоза туриши билан ажралади. Айниқса, вулқон тоғлари шунда ҳам бемалол кўриниб турадилар. Шунинг учун ҳам олимлар ана шу баландликлар тепасида расадхоналар қуриш лойиҳасини ишлаб чиқмоқдалар. Асбоб-ускуналар ердан космик аппаратларда олиб борилиб, ана шу баландликларга ўрнатилади ва кузатув ишлари бошланади. Кузатувларни Марсда давом этадиган йил давомида, яъни 669 марс суткасида (ёки 687 ер суткасига тенг вақт ичида) амалга ошириш мумкинлиги қулайлик туғдиради. У ердан туриб 6 ой давомида кўриниб турадиган Сомон йўлини, Қуёш системасини юлдузлар ва бошқа осмон жисмларини тўлиқ кузатиш имкони туғилади. Булар билан бир қаторда турли вақтни ўз ичига олган Марс кузи, қиши, ёзи ва баҳорини кузатиш кўзда тутилади. Планета шимолий ярим шарида баҳор кузига қараганда 52 кунга ортиқлиги билан ажралади, худди шунга ўхшаш баҳор билан ёз 371 суткани, куз билан қиш эса 298 суткани ташкил этади. Марсдан туриб кузатилганида барча планеталар, шу жумладан айниқса Зуҳро яхши кўринади, ялтираб нур сочишлари билан ажралади. XXI аср ўрталарида амалга оширилиши мўлжалланаётган бу улкан ва ниҳоятда мураккаб илмий ишга бутун жаҳон олимлари ҳисса қўшишлари кутилмоқда.

ТОМДАГИ ЎЙИНГОҲ

ОДАМЛАР нималарни ўйлаб топмайди дейсиз? Мана, Канаданинг Торонто шаҳридаги машҳур III метр баландликка эга бино томида ўйингоҳ қуриб битказилди ва ишга туширилди. «Осмондаги» ўйингоҳда югуриш майдончалари, енгил атлетика ва спортнинг бошқа шу каби турлари билан шуғулланувчи ишқибозлар учун барча қулайликлар яратилган. Стадион ҳавоси тозалиги билан ажралади, спортчилар енгил нафас олиши ва тез чарчамасликларини билдирмоқдалар.

ЕРНИНГ ЭНГ УЗОҚ ЎЛКАЛАРИ

Ҳаммаси бўлиб уч юз кишигина яшовчи вулқондан ҳосил бўлган орол Жанубий Атлантикадаги Тристанда — Кунъядир. Оролга энг яқин бўлган одам яшайдиган жой ҳам орол бўлиб, бу ундан 2120 километр узоқликдаги Авлиё Еленадир. Африка қитъасигача бўлган масофа эса 2740 километрни ташкил этади. Ернинг одам яшамайдиган энг узоқ қисми Буве ороли бўлиб, у ҳам Жанубий Атлантикададир. Унга энг яқин қуруқлик Антарктидадаги Малика Астрид Қирғоғидир, булар орасидаги масофа 1780 километрни ташкил этади.

Аҳмад ҚУДРАТОВ тайёрлаган.

Сиҳат саломатлик

Биз истеъмол қиладиган озиқ-овқатлар, ичимликлар саломатлигимизда ўз ифодасини топмай қолмайди. Шундай экан, инсон касалланмаслик учун нима еб, нима ичаётганига бефарқ бўлмаслиги керак. Хўш, бугунги кун кишисида ана шу масалага бўлган эътибор қай даражада? Суҳбатдошимиз тиббиёт соҳасида 55 йилдан буён меҳнат қилиб келаётган, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган шифокор, 15-шаҳар клиник шифохонасининг парҳез таомлар шифокори Фахриддин Комиловдир.

Дилкаш суҳбатлар

ДОРИ-ДАРМОН ШАРТ ЭМАС

— Фахриддин Комилович, сиз кўп йиллик тажрибага эга мутахассиссиз, шунинг учун суҳбатимизни гапнинг индаллосидан бошлаб қўя қолайлик. Сиз нима деб ўйлайсиз, бугунги кунда одамларимиз овқатланишни тўғри йўлга қўйишганми?

— Тўғри овқатланиш инсон саломатлигининг ярмига тенг, десам хато бўлмайди. Чунки киши овқатсиз яшай олмайди. Шундай экан, нотўғри овқатланиш саломатлик учун зарарли бўлиши табиий. Лекин афсуски, аксарият одамлар тўғри овқатланишни билишмайди. Натижада турли нохуш ҳолатлар келиб чиқади. Шулардан бири меъёридан ортиқ ейишдир. Овқатнинг мазали эканига қизиқиб, қорни тўйса ҳам тановул қилавериш оқибатида ошқозон катталашади ва ўзидан юқорида турган диафрагмани сиқа бошлайди. Диафрагма ҳам ўз навбатида янада юқорига кўтарилади ва энди у юракни сиқа бошлайди. Натижада юрак «ёнбошлаб» олади, одамда ҳарсиллаш пайдо бўлади. Меъёридан ортиқ ейишнинг яна бир ёмон томони ошқозоннинг тобора кенгайишидир. Кенгайган ошқозон энди кўпроқ овқат талаб қила бошлайди. Бора-бора одамда қорин чиқади, тана семиради. Катта қорин биринчидан юракни ортиқча ишлашга мажбур этади, иккинчидан, одамни камҳаракат қилиб қўяди, учинчидан, киши қоматини четдан қараганда жуда хунук кўрсатади. Семиз одамлар ориқларга нисбатан кам умр кўришади. Ҳазрат Навоий ҳам «Сиҳат тиласанг кўп ема» деб бежиз айтмаганлар, халқимизнинг «Ҳусн оғиздан киради» деган нақлида ҳам катта ҳикмат бор.

— Нотўғри овқатланиш натижасида касаллик келиб чиқиши фақат меъёридан ортиқ ейиш билан кифояланмаса керак?

— Албатта. Нотўғри овқатланишнинг яна бир қанча турлари бор. Шулардан бири оралиқ тартибга риоя этмаслик, яъни масалан, тушликни ўтказиб юбориб, кечқурун овқатланиш, анча вақт оч юриб бирдан тўйиб еб олиш ёки аксинча, ейилган овқат ҳазм бўлмасидан устига яна ейишдир. Буларда асосан юрак ва ошқозон аъзолари азият чекиб, касаллик яқинлашиши мумкин. Баъзилар шошиб овқат ейди, натижада овқат оғизда яхши майдаланмай ошқозонга тушади ва ҳазм бўлиши қийинлашади. Айримлар овқатни ҳали жуда иссиқлигида тановул этади, бунда таом ошқозонга етиб боргунча баъзи нозик аъзоларни куйдириши мумкин. Муборак Ҳадисда ҳам «Иссиқ овқатда барака йўқ» дейилган. Булардан ташқари шундай таомлар борки, уларни кетма-кет еб бўлмайди, масалан, ширинлик билан ёғлиқ нарсани ёки сут билан балиқ гўштини ва ҳоказо, акс ҳолда улар касаллик чақириши мумкин. Яна бир нарсани айтиб ўтишим лозим. Баъзи одамлар қайсидир таомга қаттиқ ружу қўйишади, масалан, шўр егуликлар ёки ширинликларга. Биз шифокорларда «Туз ва шакар — инсон душмани» деган гап бор. Чунки туз инфарктни яқинлаштиради, ширинликлар эса қандли диабетни пайдо қилади.

— Сиз бир қанча чет мамлакатларда бўлган экансиз. Хорижликларнинг турмуш тарзи билан танишиш жараёнида уларнинг овқатланишлари эътиборингизни жалб қилмаган бўлиши мумкин эмас.

— Дарҳақиқат мен 20 дан ортиқ чет мамлакатларда бўлганман. Хорижликлар хусусида гапирадиган бўлсам, айтишим лозимки, улар ўз саломатликларини бениҳоя қадрлашади ва табиийки, овқатланишга жиддий эътибор қаратишади. Овқатланиш пайти бўлдими, ҳар қандай ишни йиғиштириб, тановул қилишади. Бизда эса айримлар ўтириб бемалол овқатланишга эриниб, қуруқ таом билан кифояланишади. Мунтазам равишда қуруқ таом ейиш ошқозон ярасини келтириб чиқариши мумкин. Бундан ташқари сабзавот маҳсулотларини биз каби қоплаб ғамлаб қўйишмайди, ҳар куни ейиладиганини ҳар куни сотиб олиб, янгилигида ейишади. Яна шуниси қизиқки, сўйилган молнинг гўштини озиқ-овқат дўконларида пештахтага қўйишдан аввал ёғини шилиб олиб, ташлаб юборишади, чунки жонлиқнинг ёғли қисми улар учун егулик ҳисобланмайди. Сабаби, мол ёғида холестерин моддаси бўлиб, у танага киргач қон томирларда деворчалар ҳосил қилади. Натижада қон босими ошиб инфаркт бошланиши эҳтимол.

— Бугунги кунда кўп тарқалган хасталикларнинг боиси сифатида нотўғри овқатланишнинг ҳиссаси қай даражада?

— Бугунги кунда аҳоли ўртасида нисбатан гапирганда инфаркт, стенокардия, ишемия каби юрак ва қон-томир касалликлари ҳамда қандли диабет кўпроқ учрамоқда. Лекин уларнинг пайдо бўлиши сабабини фақат нотўғри овқатланиш билан боғлаш тўғри бўлмайди. Уларни келтириб чиқарувчи асосий омиллар асосан асаб тизимининг бузилиши билан боғлиқ. Аммо бундай касалликлар бир кунда пайдо бўлмайди, балки йиллар давомида етилиб келади. Бунда нотўғри овқатланишнинг ҳам маълум ҳиссаси бор, у хасталик пайдо бўлиши муддатини янада яқинлаштиради. Ваҳоланки, инсон ҳар жиҳатдан соғлом бўлса-ю пала-партиш овқатланиб юрса, бир кун келиб дард уни албатта, ўз домига тортади. Агар у турмуш тарзини тўғри ташкил этиб, овқатланишни тўғри йўлга қўйса, унга шифокорнинг ҳам, дори-дармоннинг ҳам, турли муолажаларнинг ҳам кераги бўлмайди.

Абдумалик АБДУРАҲМОНОВ
суҳбатлашди.

Оналар мактаби

ДОИМИЙ НАЗОРАТ ТАЛАБ ЭТАДИ

Болалар соғлигига хавф соладиган касалликлар орасида ўткир ичак инфекциялари муҳим омиллардан бирини эгаллайди.

Улар танага юқиши оқибатида болаларда дизентерия, салмонеллёз, эшерихиозлардан ич терлама (қорин тифи), паратифнинг А ва В турлари учраши мумкин. Бу юқумли касалликларнинг ҳар бирини маълум бир қўзғатувчи пайдо қилади. Деярли ҳамма бактериялар танага оғиз орқали тушади. Кўпгина ичак инфекциялари хусусан дизентерия, қорин тифи, вабо пайдо бўлишида одам, баъзан ҳайвонлар ҳам касаллик манбаи ҳисобланади. Бактериялар атроф-муҳитга беморнинг ахлати, сийдиги қусуғи, сўлаги, билан ажралади. Дард беморнинг буюмлари, ўйинчоқлар, кийим-кечаклар, ўрин-кўрпа жилдлари ва бошқалардан ҳам юқиши эҳтимол.

Ўткир ичак инфекциялари билан ҳамма ёшдаги одамлар касалланиши мумкин. Лекин у ёш болалар учун айниқса хавфли. Уч ёшгача бўлган болалар танаси ўткир ичак инфекцияси қўзғатувчиларига жуда ҳам сезгирдир. Бунда асосан меъда-ичак йўли шикастланади, тана умумий заҳарланади, болада қусиш ва ич кетиши кузатилади. Танада кўп суюқлик, шу билан бирга калий ва натрий тузлари йўқолади, оқибатда аъзолар сувсизланади. Қон айланиши, юрак, қон-томир ҳамда асаб тизимлари фаолияти бузилади.

Касалликнинг оғир турида иситма тезда 39-40 даржагача кўтарилади, бола беҳол бўлиб иштаҳаси йўқолади, кўнгли айнийди, ҳадеб қусаверади, талвасага тушади, қорни оғрийди. Кунига 10-20 марта ич кетиши мумкин. Беморга шифокор маслаҳатисиз антибиотиклар бериш мумкин эмас. Ноўрин муолажа оғир асоратлар бериши мумкин. Унга ҳар галгидан кўпроқ суюқлик ичириш керак. Агар бола онасини эммаса, сутли овқатлар хилини кўпайтириш зарур. Лекин сутни тенг миқдордаги сув билан суюлтириш керак.

Болага тайёрланган тузли, шакарли эритмалар (регидрон) бериш мумкин. Агар у икки ёшга етмаган бўлса, ҳар сафар ичи кетгандан кейин суюқлик ичиши керак. Бола қайт қилса 10 дақиқа кутиб туриб, кейин ҳар 2-3 дақиқада аста-секинлик билан суюқлик бериш давом эттирилади. Агар унинг қабоқлари шишган бўлса суюқлик ичириш тўхтатилиб, кўкрак сути ёки сув бериш даркор. Шиш кетгандан сўнг регидрон берилади.

Райҳон МУДАРИСОВА.

Шифокор огоҳлантиради

ЗАҲАРЛИ ҚЎЗИҚОРИНЛАРДАН САҚЛАНИНГ

Мана, ўлкамизда иссиқ кунлар бошланиб, табиат ям-яшил либос кийди. Унинг неъматларидан бўлган қўзиқорин ва замбуруғлар ҳам дастурхонимизга кўрк қўша бошлади. Лекин уларнинг ҳаммасини ҳам еб бўладими?

Ҳозирги пайтда қўзиқоринларнинг дунёда 300 дан ортиқ тури мавжуд. Уларнинг 500 дан ортиғи ўта заҳарлидир. Америка Қўшма Штатлари ва Европа мамлакатларида ўткир заҳарланишнинг 90 фоизини Аманита турига кирувчи қўзиқоринлар чақиради ва бундай ҳолатда уларнинг 50 фоизи ўлимга олиб келади. Заҳарли қўзиқоринлар билан ўткир заҳарланиш сабабларидан энг асосийси қўзиқоринларни аҳоли ўртасида ажрата олмаслик ва истеъмол учун нотўғри тайёрлашда. Болалар ўртасида заҳарланиш кўпинча улар каровсиз қолиб, замбуруғларни хомлигича ейишлари оқибатида учрайди.

Заҳарли қўзиқоринлар билан ўткир заҳарланганда пайдо бўладиган дастлабки аломатлар 30 дақиқадан 3 соат ичида, баъзи бир ҳолларда 12 соатдан 36 соат ичида юзага келади. У асосан ошқозон-ичак йўлларидаги салбий ўзгаришлар, кўнгил айнаш, қусиш, қоринда тўлғоқлик оғриқ пайдо бўлиши, ич кетиш билан бошланади. Заҳар асосан тананинг энг керакли аъзолари бўлган жигар, буйрак ва асаб тизимини ишдан чиқаради. Икки-уч кун ўтгач, бадан сарғайиб жигар қуришига олиб келиши мумкин.

Заҳарли қўзиқоринлардан заҳарланишнинг олдини олиш чораларидан биринчиси ҳар қандай қўзиқоринларни истеъмол қилавермаслик, еса бўладиганини тановул қилишга тўғри тайёрлашдир. Бозорларда сотилаётган бундай маҳсулотларни санитария-эпидемиология ташкилоти ўз назоратига олиши керак. Заҳарланиш аломатлари пайдо бўлиши билан тезда 1-шаҳар клиник касалхонаси қошидаги ўткир заҳарланганлар марказига мурожаат қилиш лозим.

Баҳтиёр РАШИДОВ,
1-шаҳар клиник касалхонаси ўткир заҳарланганлар маркази мудири, шаҳар бош токсикологи.

Суратли лавҳа

ҲАРАКАТ — КОНИ ФОЙДА

«АНиК» хусусий ишлаб чиқариш табобат фирмаси ҳақида жуда кўп эшитяпмиз. Уни Алексей Назаров бошқаради.

Фирманинг асосий вазифаси болаларда йўқолиб бораётган ҳаракатни ривожлантириш, нотўғри ўсаётган суякларни тўғрилаш, ташхис қўйиш ҳамда мануал ва лазео шифосини қўллашдир. Бу ерда фан докторлари ва профессорлар болалар саломатлигини тиклаш билан шуғулланадилар. Бундан ташқари фирмада тиббиётнинг барча турлари бўйича маслаҳатлар ва тавсиялар олиш мумкин.

— Касални даволашдан кўра олдини олган осон, — дейди Алексей Назаров. — Шунинг учун ҳам биз эътиборни фақат дори-дармонга эмас, балки фирмамизнинг ишлаб чиқариш бўлимида тайёрланган махсус дамламалардан фойдаланишга ҳам қаратамиз. Бундай дамламалар шаҳримиздаги 100 дан ортиқ дорихоналарга тарқатилади.

Бундан ташқари фирма Тўқимачилар маданият саройидаги барча тўгаракларга ва болалар студиясига ўз ҳомийлигини ҳам кўрсатмоқда. «АНиК»нинг барча ходимлари инсонлар қалбида эзгулик мужассам бўлишини, улар ҳамиша соғ-саломат юришлари учун бутун куч-ғайратларини аямаётирлар.

Гули АБДУЛЛАЕВА.

СУРАТЛАРДА: Алексей Назаров; велосипед ҳайдаш суяклар ҳаракатига катта фойда беради; фирманинг махсус дамламалари доимо шифобахшдир.

Рустам Шарипов олган суратлар.

Мўъжизакор кимё

ЯРАЛАРГА ҚИРОН КЕЛТИРАДИ

Олтингугурт киши ҳаётида кўп соҳаларда ишлатиладиган дори-дармон ҳисобланиб, ундан қишлоқ хўжалигида ва тиббиётда кенг кўламда фойдаланилади.

Қишлоқ хўжалигида олма, ток, нок, беҳи, ҳар хил гуллар ва техника ўсимликларини ўстиришда зараркунанда ҳашаротларга қарши ишлатилади. Бунда олтингугурт тоза кукун ҳолда ёки аралашма ҳолда ўсимликларга сепилади, айниқса у токга шўра тушишига қарши фойдали таъсир этади.

Олтингугурт тиббиётда жарроҳлик операция буюмларини тозалашда кенг кўламда қўлланилади. Айниқса, у қичима, қўтир касаллигида 5-10 фоизли суртма ҳолатида ишлатилади. Бунинг учун унинг кукуни селли яраларга сепилади ёхуд суртма тайёрлаб, уни ярага суртиш керак. Олтингугурт яраларни тез битказади, ярага у суртма ҳолатида суртилади. Унинг бу хусусияти таркибининг заҳарли эканидандир, шу туфайли у яра микробларини йўқ қилиб юборади. Олтингугуртни фақат ташқи яраларга ишлатиш мумкин.

Туроб ҲАСАНОВ,
тиббиёт фанлари номзоди.

Китоб жавонингизга

НАШРИЁТ ТУҲФАЛАРИ

Абу Али ибн Сино номли нашриёт халқимиз саломатлигини асраш, аҳоли ўртасида озодаликни тарғиб қилишга оид ҳамда юқори даражада тиббий ёрдам кўрсатиш учун шифокорларга энг муҳим қўлланмалар ва бошқа зарур китобларни кўплаб нусхада чоп этмоқда. Булардан ташқари олий ва ўрта махсус тиббиёт ўқув юртлари талабалари учун ҳам дарсликлар нашр этиб, уларнинг келгусида етук мутахассислар бўлиб етишувига муносиб ҳисса қўшмоқда. Қуйида нашриёт чоп этган янги китоблар билан танишасиз.

«ОРТОПЕДИЯДАН МАЪЛУМОТНОМА»

Ўз касбининг мутахассислари бўлган шифокор-олимлар Б. Юмашев, Н. Қурбонов ва бошқа муаллифлар ортопедлар учун муҳим қўлланма тайёрлаб, нашр этдилар. Бу китобда таянч-ҳаракат аъзолари касалликларининг келиб чиқиши, клиникаси, ташхиси, шунингдек улар рўй берганда тиббий ёрдам кўрсатиш ва хасталикнинг олдини олиш йўллари ҳақида фикр юритилади. Тана шикастланганда рўй берувчи умумий ҳодисалар, уларга даво қилишнинг асосий усуллари баён қилинган. Китоб барча ихтисосдаги шифокорлар, айниқса ортопедлар, жарроҳлар, рентгенологларга мўлжалланган.

«БОЛАЛАР НЕВРОЛОГИЯСИ»

Бир гуруҳ олимлар томонидан тайёрланган бу қўлланмага болалар неврологиясининг барча асосий бўлимлари киритилган. Унда болалардаги асаб тизими хасталикларини уларнинг аломатларига қараб ташхис қўйиш масалаларига айниқса катта эътибор берилган. Шунингдек, касалликларни даволаш жараёнида асосий нозологик бирликлар ҳақида клиник маълумотлар келтирилган. Қўлланма болалар шифокорлари, невропатологларга мўлжалланган.

«БИОКИМЁДАН АМАЛИЙ МАШҒУЛОТЛАР»

Р. Султонов, Н. Холмуҳамедова бу ўқув қўлланмасида болалар танасининг таркибий ва функционал хусусиятлари, айрим биокимёвий жараёнларнинг ўзига хослиги кўрсатилган. Китобда шунингдек оқсил, карбон сув, ёғлар алмашинуви охирги маҳсулотларининг саломатлик учун таркибий кўрсаткичлари берилган. Қўлланмада ўсиш жараёнида болаларда рўй берадиган биокимёвий ўзгаришлар ҳам келтирилган. Қўлланма тиббиёт институтлари учун мўлжалланган ўқув дастурига мувофиқ тузилган.

«ТЕРИ-ТАНОСИЛ КАСАЛЛИКЛАРИ»

Ушбу қўлланмада тери-таносил хасталикларининг келиб чиқиши, кечиши, уларнинг олдини олиш ҳамда даволаш йўллари назарий ва амалий нуқтаи назардан асослаб берилган. Ушбу қўлланма тиббиёт институтларида таълим олаётган талабаларга мўлжалланган ва ҳозирги ўқув дастурига мувофиқ тузилган.

«БОЛАЛАРНИНГ ЮҚУМЛИ КАСАЛЛИКЛАРИ»

Профессор О. Маҳмудовнинг бу қўлланмаси тиббиёт институтларининг юқори курсларида таълим олаётган талабаларга мўлжалланган бўлиб, у ўқув дастурига мувофиқ тузилган. Унда асосан болалар орасида энг кўп учрайдиган юқумли касалликларнинг нозологик турлари берилган. Шунингдек, болаларнинг ёшига қараб касалликларнинг кечиш хусусиятлари, уларга ташхис қўйиш кўпгина хасталикларни даволашда замонавий усулларни қўллаш йўллари батафсил ёритилган.

«СУД ТИББИЁТИДАН ТЕРМИНОЛОГИК МАЪЛУМОТНОМА»

Профессор Ж. Жалоловнинг ушбу китоби биринчи марта нашр қилинди. Унга суд тиббиётига оид атамалардан ташқари шу соҳага яқин бўлган гематология, биология, криминалистика ва юридик атамалар киритилган, уларнинг изоҳи ҳам берилган. Маълумотнома тиббиёт, юридик институтларнинг ўқитувчилари, талабалари, шунингдек, суд тиббиёти экспертизаси мутахассисларига мўлжалланган.

Жаҳон тиббиётидан

ЎСМА КАСАЛЛИГИГА ҚАРШИ

Жаҳонга машҳур Жонс Гопкинс тиббиёт институтининг амалий физика тажрибахонасида ўсма касалликлар ва томирлардаги бузилишларни даволашнинг янги усули ишлаб чиқилди.

Ушбу даволаш дастурининг раҳбари доктор Жеффри Уильямснинг айтишича, мазкур усул миянинг шикастланган қисмига катта дозали радиацияни жуда юқори аниқликда юбориш имконини беради. Бунда жарроҳликнинг аралашувига ҳожат қолмайди. Айниқса жарроҳлик йўли билан олиб ташлаш қийин бўлган артерия-вена хасталикларини даволашда стереотактик радиожарроҳлик қўл келмоқда. Операциядан кейин бир кун ўтгач бемор уйига кетавериши мумкин.

Сўнгги уч йил мобайнида қарийб 300 бемор ана шу усулда операция қилинди. Жеффри Уильямс таъкидлашича, томирдаги бузилишларни даволашда операцияларнинг 90 фоизи муваффақиятли якун топади. Лекин бу усул рак касаллигини даволашнинг йўли эмас. Кучли доза билан нурланиш таъсирида аъзодаги ўсманинг ҳажми анчагина кичиклашиши мумкин.

ХОЛЕСТЕРИН ЗАРАРЛИМИ?

Шу пайтгача шифокорлар ўртасида «Инсон танасида холестерин моддаси қанчалик кам бўлса, у шунчалик соғломдир» деган фикр юрарди. Аммо яқинда голландиялик олимлар бу фикрнинг нотўғрилигини исботлашди. Уларнинг таъкидлашича танада холестериннинг кўплиги қанчалик хавфли бўлса, унинг камлиги ҳам шунчалик хавфли экан. Маълумки, ёғли овқатларни меъёридан ортиқ истеъмол қилиш танада ёғ тўқималарининг, қонда холестериннинг ошиб кетишига сабаб бўлади. Бу эса ўз навбатида танада сафро тошларини ҳосил қилади, томирларда қон қуюлиб модда алмашинувининг бузилишига олиб келади.

Эндиликда Роттердам шаҳридаги Эразм тиббиёт маркази тадқиқотчилари танада холестериннинг етишмаслиги билан одамлар ўртасида юз бераётган ўз-ўзини ўлдириш ҳоллари бир-бирига боғлиқ деган хулосага келишди. Бундан ташқари ушбу модда айрим гормонларни ҳосил қилишда муҳим аҳамиятга эга экан. Хусусан холестерин мияда серотонин номли гормонни пайдо қилишга масъул, бу гормоннинг етишмаслиги эса одамда руҳий тушкунликни келтириб чиқаради.

Голландиялик олимлар икки гуруҳга бўлинган 30 минг одамда тажриба ўтказишган. Биринчи гуруҳдаги одамлар танасида холестерин кам, иккинчисида эса, аксинча бу модда кўп бўлган. Хулосалар шуни кўрсатдики, биринчи гуруҳдаги одамларда серотонин гормони етишмаган. «Кузатишларимиз шуни кўрсатмоқдаки, — дейди ушбу тиббиёт маркази олимларидан бири, — ўз жонига қасд қилаётганларнинг кўпчилиги танасида холестерин моддаси кам бўлган, шунга кўра мияси серотонин гормонига доимо муҳтожлик сезган одамлардир».

НАФАСИНГИЗ РАВОН БЎЛСИН

Астма, сурункали бронхит ва ўпка эмфиземаси хасталикларидан сақланишда С дармондорисига бой бўлган парҳез таомларнинг аҳамияти катта. Ноттингем шаҳрида икки ярим минг одам ўртасида ўтказилган тадқиқот натижаларидан сўнг британиялик олимлар ана шундай хулосага келишди. Тажрибада 18 ёшдан 70 ёшгача бўлган эркак ва аёллар иштирок этишди. Уларнинг нафас олиш аъзолари текширилгач, ҳар бирининг аллергияга муносабати, турмуш тарзи ва овқатланиши жиддий ўрганилди. Олинган маълумотлар шуни кўрсатадики, С дармондорисига бой бўлган овқатларни кўпроқ истеъмол қилувчиларнинг нафас олишдан шикоятлари йўқ экан.

Олимлар овқатланишнинг нафас йўлларидаги хасталикларга таъсир этишига кўпдан шубҳа билан қарашарди. Эндиликда эса дастурхонидан балиқ ёғи аримайдиган одамларда астма касаллиги жуда кам учрашини эътироф этишмоқда. Бодом, сабзавотлар ва балиқ ёғи таркибидаги магний ҳам ана шундай хосиятга эга.

Мурод РАҲИМОВ.

Сил касаллигини даволашда жарроҳликнинг ўрни салмоқли. Бу нозик соҳа эгалари ўз ишларига катта масъулият билан ёндошадилар.

СУРАТДА: 1-шаҳар сил касалликлари клиник касалхонаси жарроҳлик бўлимининг мудири, тиббиёт фанлари доктори Каримжон Расулов бугунги қилинажак ишларни бўлим жамоаси билан режалаштирмоқда.

Рашид Галиев олган сурат.

Озодалик йўлида

КУТИЛМАГАН «МЕҲМОНЛАР»

Ўлкамизда ёз фасли бошлангач, ҳашаротлар ва кемирувчиларнинг сони кўпаяди. Улар эса юқумли ичак касалликларини келтириб чиқариши мумкин.

Бунда асосан пашша, суварак, бурга ва кемирувчилардан эҳтиёт бўлиш лозим. Уларнинг кўпайишига асосан маиший чиқиндиларнинг ўз вақтида олиб кетилмаслиги, озиқ-овқатларни озодалик талабларига риоя қилмасдан сақлаш, чириган сабзавотларнинг ўз вақтида саралаб турилмаслиги сабаб бўлади.

Сувараклар асосан канализация ўтган жойларда, кўп қаватли уйларда учрайди. Бундай кутилмаган «меҳмонлар» хоналарга ҳар хил ёриқлар орқали кириб, озиқ-овқатларни ифлослантиради. Сувваракларга қарши курашиш учун озиқ-овқат қолдиқларини уйда узоқ сақламаслик, идиш-товоқларни тоза тутиш, чиқиндиларни оғзи беркиладиган идишларга солиш ва уларни ҳар куни бўшатиб туриш лозим. Ҳаммомда, ошхонада крандан бекорга сув оқиб турмасликни таъминлаш ҳам зарур. Хоналарни вақти билан таъмирлаш, ҳар хил тешик ва ёриқларни беркитиб ташлаш ҳам сувваракларнинг кўпайиб кетишининг олдини олади.

Ҳозирги вақтда бозорларда ҳашарот ва кемирувчиларга қарши кимёвий моддалар сотилмоқда. Уларни билиб-билмай харид қилиш оғир оқибатларга олиб келиши мумкин. Шунинг учун дезинфекцияловчи моддаларни дорихоналар ва хўжалик дўконларидан харид этиш лозим. Ҳозирда шаҳримизда 11 та туманда хўжалик ҳисобидаги дезинфекция станциялари мавжуд. Улар шартнома ёки буюртма асосида ҳашарот ва кемирувчиларга қарши кураш олиб боришади.

Меҳри НУРМУҲАМЕДОВА,
Тошкент шаҳар дезинфекция станциясининг профилактика бўлими бошлиғи.

Абу Али ибн Сино номли 1-шаҳар клиник касалхонасида қулоқ хасталикларини даволашга чуқур масъулият билан ёндошишади.

СУРАТДА: клиниканинг 1-лор бўлими доценти Анелла Расулова ҳамда катта ҳамшира Ноила Мирхўжаева беморни навбатдаги текширувдан ўтказишмоқда.

Даврон Аҳмедов олган сурат.

Мутахассис маслаҳати

УЧ САВОЛГА ЖАВОБ

• Бугунги дорихоначи қандай бўлиши керак?

• Оврўпо дорилари зўрми ёки учинчи дунё мамлакатлариникими?

• Аллергияга ва шамоллашга нима даво?

Юқоридаги саволларга Мирзо Улуғбек тумани Ҳамид Олимжон метро бекати яқинидаги дорихона мудири Абдуқаҳҳор Аҳмаджонов шундай жавоб берди:

1. Дорихона ходимлари эндиги кунда ҳар бир мижозга дори-дармоннинг қандай истеъмол қилинишидан тортиб, қанчалик фойда ёки зарарини тўлиқ тушунтириб, иложи борича эшик қоқиб кирган одамни қуруқ қайтармасликка ҳаракат қилишлари керак. Негаки, дорихоналар кўпайди, дорилар ҳам хилма-хиллашди. Улар ўртасида рақобат юзага келди. Энди ҳар бир дорихоначи дорини шунчаки тезроқ сотиб туғаллаш мақсадидан воз кечишга мажбур, чунки бугун дорихонамиздан сифатли дори олиб кетган одам, эртага яна шу ерга ишонч билан қадам қўйиб турсагина аниқ мақсадга эришиш мумкин.

2. Ҳозирги кунга келиб маълум бўлиб қолдики, Англиянинг «Стерлинг Хиллз», Американинг «Апжон», Швейцариянинг «Рош», «Сандоз», «БМС», Югославиянинг «КРКА», «Лек», Олмониянинг «Баер», «Берлин-Хеми», Франциянинг «Санафи», Венгриянинг «Гедеон Рихтер», «Хиноин», Грециянинг «Спецефол», Туркиянинг «Экзашибаши», Ҳиндистоннинг «Доктор Редс» каби фирмалар тайёрлаган маҳсулотлар жуда сифатли, яхши таъсир кучига эгадир. Олмониянинг «Наттерна» фирмаси кимёвий усулдан умуман воз кечиб, дориларни ўсимлик моддаларидан қадимги Шарқ табобати усулларига таяниб ишлаб чиқара бошлади. «Наттерна» дорилари бир зумда сотилиб кетмоқда. Демак, Ар-Розий, Ибн Сино каби мутафаккир олимларимиз доривор ўсимликлардан беҳудага кенг фойдаланмаган эканлар.

3. Айни чоғларда шамоллаш ва таъсирчанлик (аллергия) хасталиклари учраши табиий. Дорихоналарда «Кевзол», «Цифамизин», «Тентамицин», «Тотацеф», «Амикин», «Эктенциллин», «Тробицин» каби нинадорилар, «Бактрин», «Ампициллин», «Эритромицин», «Котримак сазол», «Терафлю», «Панадол», «Колдрекс», «Сифлокс» дорилари шамоллашга самарали таъсир кўрсатиб, кишини ишчан ҳолатга қайтаради. Таъсирчанликка эса «Кларитин», «Тавегель», «Гисталон», «Задитен», «Супрастин» каби дорилар мавжуд.

Тўлқин ЁРҚУЛОВ ёзиб олди.

Шарқнинг машҳур шатранжчилари

ЛАЙЛОЖ — УСТА ДЕГАНИ

МИНГ ЙИЛ бурун Шарқ ўлкаларида ном таратган шахматчилардан бири Абдулфараж Лайлождир. Бу улкан шахмат сеҳргари қайси миллатга мансуб эканлигини мавжуд манбалар аниқлашдан ожиз бўлиб турибди. Зокир Хўжаев ва Ф. Дюммелларнинг тадқиқотларига кўра у Эронда туғилган. Лекин Эроннинг қайси вилояти ёки шаҳрида дунёга келганлиги кўрсатилмаган. Шаҳриёр Гулиевнинг фикрича, Абдулфараж озаридир. Бунинг далили сифатида у Озарбайжон классикларининг асарларида унинг номи жуда кўп тилга олинганлигини айтади. Тошкентлик тадқиқотчилар Лайлож эронлик бўлиб, Бағдод ва Шерозда яшаб, тахминан 670-йилда вафот этганлигини кўрсатадилар. Унинг асли исми Абдулфараж Ладлаж бўлиб, вафотидан бир мунча вақт ўтгач, «Лайлож» номи билан айтила бошлаган. Бунинг қизиқ бир тарихи бор, дейди Ш. Гулиев. Ҳозирги Туркманистон билан Эрон чегарасидаги Атрек водийсида дунёга келган ва шатранж олияси сифатида бутун Шарққа танилган Абубакр ас-Сулий бир дафъа Эронда бўлганида ёш Абдулфаражни шогирдликка олади. Зеҳни ўткир бу боланинг шатранждаги маҳорати тез камол топа бошлайди. Кўп ўтмай машҳур устози ас-Сулийга ўхшаб, шатранж назариясига доир китоб ёзиб, ажойиб таҳлилларини унга киритади.

Абдулфарах Бағдод ва Шерозда яшаган даврда шуҳрати яна ҳам орта боради. Вафотидан кейин эса, унинг номи тилларда достон бўлади. Айниқса, унинг шуҳрати Ўрта Осиё, Эрон ва Закавказьеда афсонавий тус олади. Нафақат шахмат санъатида, ҳатто нарда ва бошқа ўйинларда ҳам шуҳрат топганларга нисбатан «Ладлаж каби ўйнайди» дердилар. Ниҳоят вақт ўтиши билан «Ладлаж» сўзи «Лажлаж», «Лёдлаж» ва ниҳоят «Лайлож» шаклида талаффуз этиладиган бўлиб қолди. Қисқаси «Лайлож» сўзи «яхши», «уста» деган маъноларда ишлатилган.

Муҳаммад Омилийнинг «Нафоисулфунун» асарида шахматнинг пайдо бўлиши ва ёйилишини Лайложнинг номи билан боғловчи мароқли бир афсона тасвирланган. Урушқоқ бир подшоҳ бўлар экан. Бир кун хасталаниб отига минолмабди-да, амр айтибди: ўтирган жойда жанг қилиш имконини берувчи восита топишларини буюрибди. Ниҳоят, шахматни кашф қилиб, келтиришибди. Подшоҳ кўрсаки, бу ўйин чинакам жангнинг ўзгинаси эмиш. Подшоҳ дардини шахмат ўйнаб ёзиб юраверибди. Унинг вафотидан сўнг шахмат ишларини Лайлож давом эттирибди. Подшоҳ ўлимидан кўп ўтмай ҳомиладор қолган хотини ўғил туғибди, исмини Шоҳ қўйибди. У ҳам отасига ўхшаб, жанг қилишни севганидан бутун умрини урушларда ўтказишга киришибди. Урушларнинг бирида Шоҳ ўлдирилибди. Бу хабарни онасига етказишдан қўрқишибди. Онаси ўғлининг йўлини кўп пойлабди, аммо сира хабар топмабди. Шунда бир донишманд маликага шахмат ўйнашни таклиф этибди. Донишманд ғолиб келгач, аёл: «Шоҳмот бўлди» дебди. Шунда донишманд унга қараб: «Маликамиз омон бўлсинлар, биз бу хабарни сизга айтмоққа журъат эта олмагандик. Энди сиз ўз тилингиз билан айтдингиз. Огоҳ бўлиб қўйингки, шоҳ ҳақиқатан ҳам мот бўлди (яъни ўғлингиз — Шоҳ ўлди)», — дебди.

Донишманд Шоҳнинг онасига тасалли бериб, охирида: «Жаҳонгирликнинг сўнгги шу» деб қўйибди. Бу афсона қачон тўқилгани маълум бўлмаса-да, ҳарқалай у Лайложнинг вафотидан сўнгги даврда вужудга келгани кўриниб турибдики, Омилий Абдулфаражнинг номини шу қадар юксак кўтарганки, уни ҳатто шахматни ижод этган шахснинг муассири, унинг фаолиятини давом эттирган бир устоз сифатида тасвирлаган. Ҳолбуки, Абдулфараж Ладлаж шахмат ижод этилган вақтдан кўп асрлар кейин дунёга келган.

Асар Табризийнинг «Меҳр ва муштара» поэмасида тасвирланишича, Кайвон шоҳининг ўғли Фарҳод шахмат ўйинида шунчалик моҳир эдики, ҳатто шахматни ижод этган шахснинг ўғли Ладлажнинг ҳам хатоларини топиб, унинг ёзувларига тузатишлар кирита олади. Бу ерда ҳам Лайлож шахмат ижодкорининг ўғли сифатида тилга олинган.

Озарбайжон адабиётида, — дейди Ш. Гулиев, илк дафъа «Лайлож» сўзига биз Ҳоқонийнинг «Икки Ироққа туҳфа» асарида дуч келдик. Буюк шоир шеър санъатини шахмат жангига ўхшатар экан, ўзини бу майдоннинг «Лайлож»и деб, бу санъатда мен фалак бунёдкорини ҳам мот қилишга қодирман, дейди. Жанубий Озарбайжон шоири Муҳаммад Ҳусайн Шаҳриёр ҳам Лайложнинг номини тилга олади. Шоир уни қиморбозларнинг пири сифатида кўрсатса-да, Лайложни машҳур созанда ва хонанда Тожбахиш билан солиштиради. Ўз санъатини билишда Тожбахишни Лайложга қиёс қилади...

ЖАЛОЛИДДИН НАХЧИВОНИЙ

ЎРТА АСР шатранж олиялари сафига киритилган озарбайжонлик Жалолиддин Нахчивоний ҳақида мукаммалроқ маълумотлар топилганича йўқ. Аммо у тузган мансубалар Ўрта Осиё шатранж рисоласидан жой олганлиги муайян мулоҳазалар юритишга имкон беради.

Озарбайжонлик шахмат тарихчиси Шаҳриёр Гулиев Жалолиддин тўғрисида шундай фикр баён қилади: гумон этиладики, — дейди у, — Жалолиддин умрининг маълум бир қисмини Ўрта Осиёда ўтказган ва Нахчивоний тахаллуси билан у ерда шуҳрат топган. Унинг Ўрта Осиёга кетишига асосан икки нарса сабаб бўлган. Биринчидан, IX—XI асрларда шатранж Ўрта Осиёда тез суръатларда тараққий этган, зўр усталар майдонга чиқа бошлаган, улар катта мусобақаларда шуҳратга лойиқ топиладиган бўлиб қолган эдилар. Маълумки, илк улкан шатранж мусобақаси халифа Ал-Маъмун томонидан 819 йили Хуросонда ўтказилган эди. Балки, алоҳида истеъдод соҳиби бўлган Жалолиддин бундай мусобақаларда иштирок этмоқ учун Ўрта Осиёга жўнаган, у ерда шуҳрат топгандир. Ўша даврдаги энг кучли шатранж усталари Шарқнинг катта ўлкаларини кезиб, ўзларига яраша рақиб излаб шуҳрат топмоқни истардилар.

Иккинчидан, Бағдод у даврда ислом дунёсининг маданий маркази бўлганидан, таниқли олимлар, санъаткорлар бу ерни маскан қилишга интилардилар. Жалолиддин ҳам ўшалар тоифасидандир. Унинг шатранж ўйинлари бизгача етиб келмаган бўлса-да, айрим рисолалардан ўрин олган мансубалари Жалолиддиннинг моҳир шатранж устаси бўлганидан далолат беришга қодир.

Мамажон МУҲИДДИНОВ,
тарих фанлари номзоди,
спорт устаси.

Фавворалар — саратон чечаклари.

Миробод туманида ёнғиннинг олдини олиш, унга қарши самарали курашиш, нохуш ҳолатларни тобора камайтириш борасида қандай тадбирлар кўрилмоқда? Жамоатчи мухбиримизнинг шу мазмундаги саволларига 3-ёнғиндан сақлаш бирикмаси бошлиғи, ички хизмат майори Турғунбой Умарович Холматов қуйидагича жавоб берди:

«01» хизмати

ТИЛСИЗ ЁВ

— Тошкент шаҳар Ички ишлар бош бошқармаси ёнғиндан сақлаш бошқармасига қарашли ҳарбийлашган жамоамиз зиммасига Миробод тумани ҳудудидаги корхоналар, ташкилотлар, уйлар ва бошқа жойларда ёнғиндан муҳофаза этиш, ўт чиқмаслиги чораларини кўриш, шундай нохуш ҳол юз берганда унга қарши тезкорлик билан курашиш, тилсиз ёв ҳисобланган оловни даф қилишнинг самарали йўллари, усулларини қўллаш ҳамда шунга ўхшаш масъулиятли вазифалар юклатилган. Кўпчиликка яхши маълумки, шифокорлар касалликнинг олдини олишни биринчи ўринга қўйиб, одам бемор бўлганидан сўнг даволагандан кўра хасталанмаслик чорасини кўришни мақсадга мувофиқ деб биладилар. Биз — ёнғиндан сақлаш хизмати ходимлари ҳам бутун диққат-эътиборимизни ўт чиқмаслиги учун биринчи навбатда бажарилиши зарур бўлган чора-тадбирларнинг тўла-тўкис адо этилишига қаратамиз. Саноат корхоналарида, автотранспорт хўжаликларида, қурилиш ташкилотларида, муассасаларда, турар жой даҳаларида, маҳаллаларда ёнғиннинг олдини олиш, ўт чиққан тақдирда дастлабки чоралар бўйича кўзда тутилган ишларнинг қай даражада бажарилаётганлиги изчиллик билан текшириб борилмоқда. 1996 йилнинг ўтган даврида 300 дан зиёд корхона, ташкилот муассаса ва бошқа идораларда юқорида таъкидланган масалалар юзасидан тўлиқ текширишлар ўтказилиб, тегишли ҳужжатлар расмийлаштирилди. Уларда бажарилиши лозим бўлган 23 мингдан зиёд қайдномалар кўрсатилган. Берилган топшириқлар ижросини назорат қилиб боришни одат тусига киритганмиз. Ўтган йили ва 1996 йилнинг дастлабки ойларида аниқланган камчиликларни бартараф этиш юзасидан берилган топшириқларнинг бажарилиши бўйича 350 дан зиёд такрорий текширишлар ўтказилди. Далолатномаларда қайд этилган топшириқларнинг 7 мингга яқин адо этилганлиги аниқланди. Камчилик ва нуқсонларни бартараф этмаган 280 дан ортиқ корхона, ташкилот, автохўжалик, муассаса ва бошқа идораларга, уларнинг мутасаддиларига белгиланган тартиб-қоидага амал қилинган ҳолда 81 минг сўм миқдорида жарима солинди. Тартиббузарларга моддий жиҳатдан таъсир этиш кўп ўтмай ўз самарасини бера бошлади. Кўп жойларда аниқланган камчиликларни тугатишга изчил киришилганлиги маълум бўлди.

Ёнғиннинг олдини олишда корхоналар, ташкилотларда, аҳоли ўртасида ўтказиладиган суҳбатлар, маҳаллий радиолар ҳамда кабель телевидениеси орқали олиб бориладиган тушунтириш ишлари ўзига хос аҳамиятга эга. 1996 йилнинг ўтган даврида 48 марта маҳаллий радиолар орқали, 50 марта кабель телевидениесида суҳбатлар уюштирилди. Турар жой даҳаларида, маҳаллаларда ўтказилган тадбирларда, суҳбатларда 52 мингдан зиёд киши қатнашди. Ана шу мулоқотларда келтирилган мисоллар кишиларни сергаклантиради, берилган йўл-йўриқлар тилсиз ёв ҳисобланган олов билан жуда эҳтиёткор бўлишга ундайди. Юқорида таъкидланган тадбирлар туфайли 1996 йилнинг ўтган даври кўрсаткичлари 1995 йилнинг шу пайтидагидан бирмунча яхши бўлиши таъминланди. Шу хусусда биргина далил келтириш кифоя. 1995 йилнинг тўрт ойида Миробод туманида 85 та ёнғин бўлганди. 1996 йилнинг худди шу даврида 71 та ўт чиқиши қайд этилди. Янада қатъият кўрсатганимизда, ёнғиннинг олдини олиш ишлари кўламини кенгайтирганимизда, минг-минг сўм жарима тўлаган корхона ва ташкилотларнинг мутасаддилари бу жуда муҳим масалага лоқайд қарамаганларида ўт чиқиши ҳоллари бундан кам бўлиши мумкин эди.

Электр, газ ускуналарининг носозлиги, симларнинг бир-бирига тегиб ётиши, сигарет қолдиқларини ўчирмасдан тўғри келган жойга ташлаб юбориш, назоратсизлик оқибатида болаларнинг гугурт ўйнашлари ва бошқа кўпдан-кўп лоқайдликлар ёнғинга сабаб бўлади. Шу ўринда бир неча мисол келтирайлик: «Пардозлаш» трестининг кичик механизация бошқармасига тегишли, 2-Олтинкўл тор кўчаси, 2- уй олдига қўйилган вагонга ўт тушди. Бу ёнғин натижасида қурувчилар вагончаси катта зарар кўрди. Шу теварак-атрофда ўйнаб юрган, назоратсиз қолган болалар гугурт ўйнаганликлари ёнғин сабабчиси эканлиги маълум бўлди.

Ёки бошқа воқеани олайлик. 1-Парвона тор кўчасидаги М. Мадаминовага тегишли 49-уйда электр симларининг қисқа туташуви натижасида ўт чиқиб, 120 квадрат метр саҳнли уй-жой, рўзғор анжомлари ёниб кетди. Ўзгаларнинг уйларида ижарага турганларнинг маст ҳолда сигарет чекиб, ухлаб қолишлари ҳам қимматга тушаяпти. Кафанов-Нукус кўчаси 2-уй, 25-хонадонда худди шундай ҳодиса юз берди. Ижарада турган М. Самсоненко ўринда сигарет чекиб ётиб, ухлаб қолган. Оқибатда хонадонда ёнғин чиқиб, Самсоненко юқори даражада куйган. Бу умрининг узилишига сабаб бўлди. 2-Фарғона йўли тор кўчаси, 115/2-уй, 7-хонадонда ижарада турган А. Селезневнинг қаттиқ маст бўлганлиги ҳам ўт чиқишига олиб келган. Оқибатда юқори қаватли уйда ёнғин бўлган.

Миробод туманида 1996 йилнинг дастлабки тўрт ойида бўлган ёнғинлар 327 минг сўмликдан зиёд моддий зарар етказди. Айрим ўт чиқишлар фожиа билан тугаганлигини, куйиш оқибатида баъзилар соғлиғидан ажралганлигини назарда тутадиган бўлсак, ёнғин — балои азим эканлигини янада яққол ҳис этамиз. Бу фикрларни хаёлимиздан ўтказар эканмиз, кишиларга шундай дегимиз келади: «Тилсиз ёв — ўт балосидан доимо эҳтиёт бўлинг. Эътиборсизлик қилсангиз, лоқайд бўлсангиз, ёнғин чиқиш хавфи кучаяди, турмушингизга рахна солади».

Суҳбатдош Суннат
САЙДАЛИЕВ.

Ножўя иш — келтирар ташвиш

«МЕРСЕДЕС» «ФОРД»НИ АҒДАРДИ

Турмушимизда бахтли кунлар билан бирга бахтсиз кунларнинг ҳам учраб туриши табиий бир ҳол. «Форд» енгил машинасини сотиб олганда ҳайдовчи С. Гуленковнинг оила аъзолари ва ўзи қанчалик қувончдан боши осмонга етганди. Бироқ эртага нима бизни кутаётганлигини ҳеч ким билмайди.

Гуленков «Форд»ни елдириб Тошкент Ҳалқа йўлининг 2519-автожамланма олдига етиб қолганди. Тезлик катталигиданми ёки ортиқча ўзига ишониб қўйдими қарама-қарши томондан қайрилаётган «Мерседес» автобусига бориб урилди. Оқибатда «Форд» автобуснинг олд томонига қаттиқ урилиб ўзи 10 метрларга учиб бориб ағдарилиб кетди. Тўқнашув натижасида Гуленков оғир жароҳат билан касалхонага ётқизилди. Орқа ўриндиқда ўтирган шериги эса воқеа содир бўлган жойдаёқ оламдан ўтди.

ҚЎРИҚЧИ ҲАР ДОИМ ҲУШЁР

Сергели туманидаги савдо расталаридан бирига жойлашган «Ўлмасбек» дўконининг сигнализацияси тунги соат 1 дан 49 дақиқа ўтганида ишлаб кетди. Марказий қўриқлаш пультида ўтирган шу туман ички ишлар бўлими қўриқлаш бўлими ходимлари дарров воқеа содир бўлган жойга етиб боришди. Тунгги «меҳмон» — 1976 йилда туғилган С. Комаров шу дўкондан 10 турдаги жами 27 минг сўмлик молларни ўғирлаб қочиб кетишга уринганди. Бироқ милиция ходимларининг эпчил ва чаққон ҳаракатлари натижасида ўғри ашёвий далиллар билан қўлга олинди.

Шундай қилиб томни тешиб ичкарига кирган ўғри барибир ўз мақсадига эришолмади. Дўконни қўриқлаш бўлимига топширган унинг эгаси бу ишидан мамнун. Шу ўринда бошқа хусусий дўкон эгаларига ҳам мурожаат қилиб ўтмоқчимиз. Ортиқча ғалва ва бош оғриқлардан қутулиш, қолаверса, мулкингизнинг хавфсизлигини ўйласангиз, уни қўриқлаш бўлимига топширинг. Ҳар доим ютасиз. Қўриқчиларимиз ҳамиша сергак ва хушёрлар.

УЙГА ТУШГАН ЎҒРИЛАР

Шаҳар марказидан анча йироқ бўлган Сергелида ҳам қўли эгри, ўзгалар мулкига кўз олайтирувчи кимсалар топилиб турар экан. Тадбиркор М. Мақсудбекнинг Россияга сафарга кетганлигидан фойдаланиб муқаддам судланган О. Радион унинг уйига ўғриликка тушади. Хонадондан 7 миллион Россия рубли, 4 минг сўм, 420 АҚШ доллари ва «Функай» видеомагнитофонини ўғирлаб кетади.

Орадан кўп ўтмай тадбиркор Россиядаги ишларини тез битириб уйига қайтиб келади. Бўлган воқеа тўғрисида милицияга хабар беради. Шу туман жиноят-қидирув бўлими ва ҳудуд нозирининг тинимсиз олиб борган меҳнатлари натижасида ўғри О. Радион қўлга олинди.

«АВТОМОБИЛДАН ЭҲТИЁТ БЎЛИНГ»

Зангиота тумани, Навоий номидаги жамоа хўжалигида яшовчи И. Ҳикматулла афтидан «Автомобилдан сақланинг» кинофильмидаги қаҳрамонга ўхшагиси келган. Бироқ у кино бошқаю ҳаёт умуман бошқача эканлигини унутганга ўхшайди.

Эрталаб уйидан Тошкент Отчопарига кетдим, дея чиқиб кетган Ҳикматилланинг бунчалик нияти бирдан ўзгариб кетишини ҳеч ким кутмаганди. Ҳатто Ҳикматилланинг ўзи ҳам у ҳақиқатан ҳам Отчопарга бирон иш қилай деб келганди. Ишнинг тайини бўлмаганидан кейин қаерда, ким билан юрса юраверади-да. Ихтиёри ўзида.

Бозорга етмай йўл чеккасида ялтираб турган «ЗАЗ — 968» русумли автомашинани кўрдию ҳасади келди. Машина атрофини айланиб кўрди. Ҳеч ким унга эътибор бермаётганлигидан фойдаланиб ойналарини қўли билан итариб кўрди. Омади бор эканми, эгаси бепарволик қилиб бир ойнани очиқ қолдириб кетганди. У эшикни очиб машинанинг симларини бир-бирига улаб ўт олдириб ҳайдаб қочади.

Бироқ «сайр» Ҳикматилла учун муваффақиятли якунланмади. Чилонзор тумани ички ишлар бошқармаси ходимлари уни ўз вақтида тўхтатиб қолишди. Энди у қилмиши учун жавоб беради.

Мирза АБДУЛЛАЕВ,
Тошкент шаҳар ИИББ матбуот хизмати нозири.

Атланта тараддуди

ЭРОНЛИК МЕРГАН АЁЛ

Эрон спорти тарихида биринчи марта мамлакат Олимпиада делегацияси сафига бир нафар аёл спортчи ҳам қўшилди. У мерганлик бўйича ўз давлати шаънини ҳимоя қилади. Умуман, Эрон Атлантага 18 нафар спортчидан иборат делегацияни йўлламоқда. Мамлакат вакиллари енгил ва оғир атлетика, бокс, юнон-рум кураши, мерганлик ва сузиш бўйича турнирларда қатнашадилар.

ИЧКУЁВ — ЖАҲОН ЧЕМПИОНИ

Баъзи бир давлатларда эса, 96-йилнинг энг нуфузли ўйинлари арафасида таниқли спортчиларни «талашиш», ўз томонига оғдириш учун баҳслар қизиб кетди. Кения Олимпия қўмитаси 800 метрга югуриш пойгаси бўйича жаҳон чемпиони, кениялик Уилсон Кипкетер Олимпиадада Даниянинг вакили сифатида қатнашиши ҳақидаги ушбу Европа давлатининг илтимосини қатъиян рад этди: Кения Миллий Олимпия қўмитаси шундай баёнот берди: «Кипкетер Олимпиадада ё ўз Ватани шаънини ҳимоя қилади ёки умуман Атлантага бормайди!»

Даниялик аёлга уйланиб, шу мамлакатда яшаётган жаҳон чемпиони ҳозирча Кения паспортига эга.

Бахтиёр ҲАЙДАРОВ
тайёрлади.

Кашандалар ўқисин

ПАТСИЗ, ИККИ ОЁҚЛИ...

Маълумки жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилотининг ташаббуси билан шу йилнинг 31 майи тамакига қарши кураш куни дея эълон қилиниб, у «Спорт ва санъат тамакисиз» шиори остида ўтди.

1492 йил 12 октябрда тунги соат иккиларда Христофор Колумб флотилияси «Пинта» кемасининг матроси Родриго Гриано «Ер» деб қичқирди. Кема қуруқликка етиб боргач, шу оролда яшовчилар келгиндиларга совғалар қаторида қандайдир ёввойи ўсимликнинг қуритилган баргларини ҳам тақдим этишди. Бу баргларни улар трубкага солиб чекишни ҳам ўргатишди. Ерлик аҳолидан чекишни ўрганган дастлабки европаликлар шулар эди.

XV асрнинг ўрталарига келиб тамаки Францияга тарқалди. Уни тарқатган киши Франциянинг Португалиядаги элчиси Жан Нико эди. Ўсимликларнинг ашаддий ишқибози биринчи бўлиб Европада тамаки ўстирди.

1560 йилда у Франция қироличаси Екатерина Медичига тамакининг қуритилган баргларини бош оғриғида ҳидлаш учун тавсия қилди. Чунки бош оғриғи қироличани тез-тез безовта қиларди.

Россияга тамаки 1585 йилда инглиз савдогарлари томонидан Архангельск орқали олиб кирилган. Тамаки чекиш, уни дори ўрнида ишлатиш оғир заҳарланишга ва кўпинча ўлимга олиб келарди. Шунинг учун тамаки билан савдо қилганларга ҳар хил жазолар қўлланила бошлади. Россияга Михаил Фёдорович подшоҳлик қилганда бу оғуни биринчи марта чекканларнинг товонига калтак билан 60 марта уриларди. Агар у бу ишни яна такрорласа, қулоқ ва бурни кесиларди. 1634 йилдан бошлаб бу ерда чекканлар ўлим жазосига ҳукм қилинадиган бўлди. Тамаки сотувчилар жазоланиб, узоқ шаҳарларга сургун қилина бошланди. Худди шу пайтда Англияда кашандаларнинг калласи чопилиб, қозиққа қоқилар ва ҳаммага кўрсатиларди. 1692 йилда Американинг Сантьяго шаҳрида папа қарори билан бешта руҳоний чеккани учун монастир деворларига сувоб ташланган.

Ҳозирги вақтда мутахассислар маълумотларига қараганда эркакларнинг 60 фоизи, аёлларнинг 20 фоизи мунтазам равишда тамаки чекишади. Бундан шундай хулоса келиб чиқадики, дунёда ҳар секундда одамзод 300 минг дона сигаретнинг бошига етар экан. Чекишнинг зарари ҳақида жуда кўп гапириш мумкин. Хусусан доимий чекиш натижасида кишида бронхит хасталиги келиб чиқади, йўтал бошланади, балғам кўчиши билан овоз ўзгаради. Ўпканинг ҳар хил касалликларга, жумладан силга қаршилиги камаяди, оғир бронхит билан оғриган беморларнинг ўпкасида салбий ўзгаришлар кузатилади. Бунда нафас қисиши, юрак ўйнаши, беморни безовта қилади.

Рак касаллигини ўрганаётган мутахассислар фикрича бир кунда 20 дона тамаки чекувчилар рак касали билан 20 марта кўп оғриш хавфи бор экан. Узоқ вақт чекиш натижасида орқа мия фаолиятига жиддий зарар етади. Бундан ташқари никотин жинсий безларнинг фаолиятига салбий таъсир кўрсатади. Ўтказилган тажрибалардан эркакларнинг жинсий заиф 10 фоизи ашаддий кашанда эканлиги ҳам маълум бўлди.

XVIII асрнинг 30-йилларида машҳур швед табиатшуноси Карл Линней тамаки ишқибози Жан Нико шарафига тамаки заҳарига «никотин» деб ном қўйди. Ундан кашанда одамни нимага ўхшатишини сўрашганида у «Патсиз, икки оёқли ҳайвонга» деб жавоб берган экан.

Сайёра ПЎЛАТОВА,
шифокор.

Бош муҳаррир
Эркин ЭРНАЗАРОВ

ТИЖОРАТ ХАБАРЛАРИ ВА ЭЪЛОНЛАР

А. АБДУРАҲМОНОВ НОМЛИ ТОШКЕНТ ПОЛИТЕХНИКУМИ

«Кийимларни моделлаштириш, андозалаш ва тикиш» касбини чуқур ўргатувчи 3 йиллик тижорат бўлимига

ТИНГЛОВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Бўлимни тугатганларга «Кийимларни моделлаштирувчи ва андозаловчи» дипломи берилади.

55-71-76 телефони бўйича қўшимча маълумот олиш мумкин.

МАНЗИЛГОҲ: Тошкент шаҳри, Моварounнаҳр кўчаси, 26-уй. 5, 10, 17, 20-троллейбуслар; 1, 5, 2, 9, 24, 25, 26- трамвайлар; 16, 25, 80-автобуслар билан борилади.

ШАҲАР ТЕЛЕФОН ТАРМОҒИ АБОНЕНТЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

Алоқа иншоотларида режали равишда таъмирлаш ишлари олиб борилиши муносабати билан Олмазор даҳасидаги 10, 11, 15/2, 15/3, 16-уйларда яшовчи 45-АТС абонентларида вақтинча, 25 июнгача

ТЕЛЕФОН АЛОҚАСИ БЎЛМАЙДИ

33-АТС АБОНЕНТЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

33-АТСДА ЗАМОНАВИЙ РАҚАМЛИ УСКУНАЛАРГА ЎТКАЗИШ МУНОСАБАТИ БИЛАН 1996 ЙИЛ 1 ИЮЛДАН БОШЛАБ ШАҲАР ҲУДУДИДА ТЕЛЕФОН СЎЗЛАШУВЛАРИ ВАҚТИНИ ҲИСОБГА ОЛИШ ВА ҲАҚ ТЎЛАШ ЖОРИЙ ҚИЛИНАДИ

Энди абонентлар ҳар ойнинг 15 кунигача ойлик абонентлик ҳақини 42 СЎМ ҲАЖМИДА (ташкилотлар учун — 860 сўм) олдиндан тўлаб қўйишлари лозим, бу пул шу ой давомида 180 МИНУТ маҳаллий сўзлашувларга ҳуқуқ беради.

Белгиланган лимитдан ошиқча вақт учун бир минутга 30 тийиндан қўшимча ҳақ олинади. Лимитдан ортиқча сўзлашувлар автоматик равишда ҳисобга олиб борилади ва почта орқали счёт юборилади.

Абонентлик ҳақини ва лимитдан ортиқча вақт ҳақини ўз вақтида тўлашингизни сўраймиз.

ТОШКЕНТ ШАҲАР ТЕЛЕФОН АЛОҚАСИ ВА РАДИОЛАШТИРИШ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИ.

В.А.БУГАЕВ НОМИДАГИ ЎРТА ОСИЁ ГИДРОМЕТЕОРОЛОГИЯ ИЛМИЙ-ТАДҚИҚОТ ИНСТИТУТИ БЎШ ЎРИНГА ТАНЛОВ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Гляциология бўлимига катта илмий ходим.

ТАНЛОВ МУДДАТИ — эълон чиққан кундан бошлаб 15 кун.

Ҳужжатларни директор номига қуйидаги манзилга юборинг: 700052, Тошкент шаҳри, Обсерватория кўчаси, 72-уй.

Телефон: 35-83-50.

Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги

П. Ф. БОРОВСКИЙ НОМЛИ ТОШКЕНТ ТИББИЁТ БИЛИМ ЮРТИ

15 июнь соат 11.00 да ОЧИҚ ЭШИКЛАР КУНИНИ ЎТКАЗАДИ

Ўрта маълумотлилар ва умумий ўрта мактабларнинг 9-синфини битирганлар, тиббий таълим олишни хоҳловчилар

ТАКЛИФ ҚИЛИНАДИ.

БЎЛАЖАК МУТАХАССИСЛАР БИЛИМ ЮРТИНИНГ ЎҚУВ-МОДДИЙ БАЗАСИ БИЛАН ТАНИШАДИЛАР.

Манзилгоҳ: 700064, Тошкент шаҳри, Боровский кўчаси, 8-уй (1, 2, 3, 5, 13, 22, 25, 28-трамвайларнинг «Санъат музейи»; 10, 17, 20-троллейбусларнинг «Тошсовет» номли шифохона бекатлари).

А. Абдураҳмонов номли Тошкент политехникуми маъмурияти, касаба уюшмаси ва ўқитувчилар жамоатчилиги раҳбарнинг ўқув ишлари бўйича ўринбосари Т. И. Ибрагимовга онаси

Қурбоной ИНОҒОМОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ
TOSHKENT OQSHOMI

Муассис: ТОШКЕНТ ШАҲАР ҲОКИМЛИГИ

Манзилимиз: 700000, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32

Телефонлар: хатлар — 33-29-70; эълонлар: 33-81-42, 36-57-27.

Душанба, чоршанба ва жума кунлари чиқади. Нашр кўрсаткичи 64690

Нашрни етказиб бериш масалалари бўйича турар жойлардаги почта бўлимларига ёки «Тошкент почтаси»га 33-74-05 телефони орқали мурожаат қилишингиз мумкин.